

IKT-támogatású humán teljesítménytechnológiai (Human Performance Technology) kutató-sok a tanárképzés területén TÁMOP 4.2.2.C -2M 1.1. almodul, 1.1.4.1. IV. munkafázis

Segédanyag digitális archívumok forrásainak felhasználásához

Tóvári Judit

2014.09.04.

Tartalom

1. A tájékozódás forrásai: elektronikus könyvtárak, szöveg-, kép- és hangtárak elérhetősége	4
Könyvtár és adatbázis.....	4
Elektronikus – digitális – virtuális könyvtár	5
Az elektronikus könyvtár	5
A digitális könyvtár	6
A virtuális könyvtár.....	7
Az adatbázis.....	8
Elsődleges források elemzésének eszközei	9
1. A források vizsgálata.....	9
2. Reflektálás	10
3. Problémafelvetés	10
4. Kutatás-támogatás	10
5. Hivatkozás elsődleges forrásokra	11
A szöveg közti zárójeles hivatkozás.....	12
A jegyzetekben történő hivatkozás (számozásos módszer).....	13
Szabad hozzáférésű digitális gyűjteményből származó online fotó és rajz	18
Korlátozott hozzáférésű, hálózaton elérhető források	21
Hivatkozás filmre (Chicago hivatkozási forma).....	21
Elsődleges források elemzésének hatása.....	22
2. Digitális archívumok szolgáltatásai a tanári munka támogatására	23
A Library of Congress (USA) digitális gyűjteményei	23
Az American Memory	24
A Teachers, kapu az oktatástámogató digitális gyűjteményekhez és szolgáltatásokhoz	24

3.	Európa digitális könyvtára, az Europeana	28
	Az Europeana megvalósulása	28
	Az Europeana fejlesztésének irányai.....	29
	Az Europeana működése.....	30
4.	tematikus forrás-összeállítások digitális könyvtárak anyagaiból	34
	Az Egyesült Államokba irányuló európai emigráció a 19. század végén, 20. század elején	34
	A téma áttekintése	34
	Az emigráció elsődleges forrásainak keresése Európa digitális könyvtárában és a kapcsolódó archívumok	35
	A kapcsolódó gyűjtemények	41
5.	Digitális archívumok a magyar irodalom és a művészetek oktatásának szolgálatában.....	47
	A Digitális Irodalmi Akadémia	47
	Téma: Madách Imre, Az ember tragédiája.....	48
	Téma: Életmód és életforma a 20. század elején irodalmi és művészeti alkotások tükrében	49
	A Művészetek oktatásának segítése	49
	Könyvművészet.....	50
	A képzőművészet digitális archívumai	53
	A Magyar Digitális Képkönyvtár	53
6.	A filmművészet és a hangzó dokumentumok archívumainak a felhasználása.....	54
	Gyakorlatok	56
	1.157	
7.	Példa pedagógiai szempontból releváns internetes forrás, portál, weblap használatára	59
	2.1E-Tanárikar	59

3.1The Gateway to 21st Century Skills.....	61
8. Javasolt irodalom	66

1. A TÁJÉKOZÓDÁS FORRÁSAI: ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁRAK, SZÖVEG-, KÉP- ÉS HANGTÁRAK ELÉRHETŐSÉGE

Könyvtár és adatbázis

A közgyűjtemények tevékenységének minden korban központi kérdése volt a nemzeti emlékezet megőrzése, függetlenül attól, milyen technikával rögzítették annak forrásait. A gyűjtemények sajátos szervezeti keretet kaptak aszerint, hogy a tartalom milyen kifejezési formát öltött. Eszerint szerveződtek könyvtárrá, múzeummá, levéltárrá, bár gyűjtőkörük tekintetében teljesen tisztán soha nem tudták ezt az elvet érvényesíteni, hiszen a múzeumnak és a levéltárnak is volt (van) könyvtára, adott esetben hangtára is, a könyvtárak legféltettebb kincsei, állományrészei pedig a kéziratok. E források fizikai megőrzésének módja mindig az adott kor technikai színvonalának volt a függvénye. Addig, amíg ez a megőrzés „csupán” a hőmérséklet, a páratartalom, a fényviszonyok és egyéb tárolási körülmények kérdésére szorítkozott, ez technikai feladat volt. A 20. század második fele magával hozta a másolási technikák fejlődését, így a mikrofilmzés lett a nyomtatott anyagok konzerválásának nagy reményekkel kecsegtető megőrzési lehetősége. Az ehhez szükséges berendezések meglehetősen költségesek voltak, ezért csak leginkább a nemzeti feladatokat is ellátó gyűjtemények alkalmazták nagy igénybevételnek kitett, vagy sérülékeny állományrészeik mikrofilmre másolására. Az igazán nagy áttörést a számítástechnika alkalmazása, majd a világháló megnyílása hozta az 1990-es évek legelején. Ez utóbbi anyagtalanná tette a szellemi tartalmat hordozó dokumentumot, lebontotta az intézményi falakat, túllépett az egyes országok és kontinensek határain és soha nem látott sebességgel tette elérhetővé – kis túlzással mindenki számára – az addig falak közé zárt információt.

Kulturális, tudományos örökségünk egyre növekvő hányada található elektronikus formátumban vagy azért, mert eleve így születtek, vagy azért, mert az eredeti dokumentum megőrzésének és könnyebb hozzáférhetőségének soha

nem látott távlatait nyitotta meg a hálózaton történő közzététel. A digitális forma számos technikai kihívást rejt, de a hozzáférésnek nem elhanyagolható szervezeti és jogi dimenziói is vannak. Mindezek mellett egyetlen téma kutatása során sem hagyhatók figyelmen kívül, hiszen forrásaink jelentős hányada a virtuális térben kínálja az információt helytől, időtől függetlenül.

Egy digitális könyvtár az állományára építve különféle szolgáltatásokat is nyújt, például virtuális kiállításokat rendez, tájékoztató szolgálatot tart fenn, módszertani segédanyagokat készít a felhasználók különböző rétegei számára, stb.

Elektronikus – digitális – virtuális könyvtár

Mind az angolszász országok, mind az Európai Unió a hagyományos könyvtári felfogásnál szélesebben értelmezi a digitális könyvtár fogalmát. Az értelmezés kiinduló gondolata maga a kulturális örökség, aminek a dokumentumait eredetileg a hagyományos könyvtár, múzeum és levéltár őrzi. A digitális és hálózati technológia lehetővé tette a különböző gyűjtemények digitalizált anyagainak egy közös keresőfelületen való megjelenítését, így származzék az a forrás bármelyik örökségi gyűjteményből, magát a digitális gyűjteményt digitális könyvtárnak nevezik, amiben nyomtatott anyag éppúgy található, mint múzeumi tárgy, levéltári irat, vagy éppen kép, hang, film elektronikus változata. A köznyelv váltakozva használja a digitális könyvtár, archívum, elektronikus könyvtár, virtuális könyvtár kifejezéseket ugyanarra a fogalomra, holott nem teljesen egymás szinonímái.

Az elektronikus könyvtár

Az elektronikus könyvtár a hagyományos könyvtár elektronikus hasonmása, ahol mindazok a funkciók megtalálhatók, amelyek egy könyvtárat jellemeznek, csak ezeket az elektronizáció eszköztárával valósítja meg. Ebben az amerikai könyvtárak sokkal előbbre tartanak, mint például a magyar. Az elektronikus könyvtár felületén éppúgy megvalósul az interakció felhasználó és könyvtáros között, mint a hagyományos könyvtár esetében, virtuális közösségek megteremtésére nyílik lehetőség. A felhasználók kommenteket fűzhetnek az egyes művekhez, sőt elektronikus formában kölcsönözhetnek is. Ahogyan a hagyományos könyvtár esetében, belelapozhatnak a könyvekbe, amit a szerzői jog szigorú betartásával vagy csak bemutató oldalak közzétételével, vagy – ha már a mű közkinccsé vált – teljes szövegű elektronikus eléréssel kínálnak a felhasználóknak. Van katalógusa, tájékoztató szolgálata, vannak rendezvényei,

mint például virtuális kiállítás. Mindezeknek a szolgáltatásoknak a hagyományos könyvtár saját honlapja ad keretet. Az elektronikus könyvtár szép példája az amerikai Darien Library¹.

A digitális könyvtár

Mint ahogyan a hagyományos könyvtár sem azonos csupán a katalógusán keresztül elérhető, polcokon tárolt dokumentumaival, a digitális könyvtár sem pusztán egy kereshető adatbázis. Ahogyan a könyvtárba látogató olvashatja kedvenc folyóiratainak számait, keresgélhet bibliográfiákban, böngészhet a polcokon, úgy a digitális gyűjteményeket használó pedagógus például gyorsan találhat az órai munkához felhasználható prezentációkat, vagy akár óraterveket is. A felhasználó számára a digitális könyvtár egy olyan lehetőség, ami hagyományos könyvtári eszközökkel nem valósítható meg: egy személyre szabott könyvtár, egy osztályterem, egy kiterjesztett tanári asztal, aminél tanár, diák, kutató egyaránt helyet foglalhat és akiket ebben a digitális birodalomban a tudás forrásaihoz vezető aktív linkek kapcsolnak egybe.

Digitális könyvtár többféle szervezeti formában is megvalósulhat. Gyakori formája a digitalizált anyagok különgyűjteménye, amit a hagyományos könyvtár, múzeum, levéltár saját szervezeti keretein belül hoz létre és tesz közzé akár dedikált hálózaton keresztül, akár a teljes nyilvánosság számára. Jellemzője, hogy a digitalizált anyagok metaadatait is közzéteszi és megadja az eredeti forrás elérhetőségét. Egyes könyvtárak itt is lehetővé teszik, hogy a felhasználók például történeteket fűzzenek egy-egy képhez, vagy elmondják véleményüket.

Digitális könyvtár önálló szerveződésként is létrejöhet, amikor nincs mögötte a maga fizikai valóságában létező könyvtár, hanem eleve csak digitálisan létező forrásokat gyűjt. Erre példa a Magyar Elektronikus Könyvtár. A MEK létrejöttékor még viszonylag kevés könyvtár üzemeltetett interaktív honlapot, ezért kevésbé volt differenciált az elektronikusan elérhető források gyűjtőhelyének a megnevezése. Kevésbé köztudott, hogy a MEK három, önálló URL-címmel elérhető gyűjteményrészből áll:

¹ Elérhetősége: www.daryenlibrary.org

- a) az eredetileg vagy csak digitálisan létező és a nyomtatott könyvek digitalizálásával létrehozott szövegek (www.mek.oszk.hu),
- b) az időszaki kiadványok, az [Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis](http://www.epa.oszk.hu), az EPA (www.epa.oszk.hu) és
- c) a képek gyűjteménye, a Digitális Képtár (keptar.oszk.hu).

Az önálló digitális könyvtárak nem egy meglévő hagyományos könyvtár saját állományrészének a digitalizálásából jönnek létre, hanem a gyűjtőköri szabályzatukban meghatározott témákban gyűjtik be az anyagot akár digitalizálással, akár úgy, hogy eleve csak digitális formában létező forrásokat szereznek be. Az egyes művek beszerzésének és közzétételének – még ha bele is tartoznának azok a könyvtár gyűjtőkörébe – a szerzői jogi korlátozások szabnak határt. A digitális könyvtárnak van saját katalógusa, de ez csak a gyűjteményből teljes terjedelemben elérhető forrásokról tájékoztat, szemben egy hagyományos könyvtár elektronikus másával, ahol a katalógusból történő keresés eredményeképpen a szerzői jogi védelemben részesülő műveknek vagy csak metaadatairól kapunk tájékoztatást, vagy bemutató oldalakat is közzétesznek, a közkinccsé vált művek viszont teljes szöveggel olvashatók. A hálózati technológia és a törvényhozói akarat igen gyorsan lehetővé tette, hogy több digitális könyvtár állománya egy közös keresőfelületen jelenjen meg.

Míg a valóságos könyvtárban a mű, a szellemi tartalom a kor által determinált hordozóanyagokon van jelen, a digitális könyvtár a művet különböző fájlformátumokban tárolja, a visszakereshetőséget pedig metaadatok biztosítják.

Az új technika új problémákat is felszínre hozott, amelyek egy része technikai jellegű, más része viszont felveti a képlékeny, gyorsan változtatható elektronikusan létező forrás eredetiségének, hitelességének kérdését és számos, eddig nem létező (vagy nem érzékelhető) szerzői jogi problémát, a forrásra való hivatkozás módját. Az elektronikus bibliográfiai forrás képlékeny, változtatható, linkekkel összekapcsolható, fizikai, de nem szerzői jogi értelemben korlátlanul másolható.

A virtuális könyvtár

A virtuális könyvtár gyűjtőfogalom, beletartozik mind az elektronikus, mind a digitális könyvtár, a lényege, hogy megvannak mindazok a szolgáltatásai,

amelyek egy könyvtárat jellemeznek, de anyagai csak virtuálisan, nem a maguk fizikai valóságában használhatók.

Az adatbázis

Felvetődik a kérdés, hogy mi a különbség könyvtár – különösen, ha állománya elektronikus úton érhető el – és adatbázis között? Ahhoz, hogy egy gyűjteményt könyvtárnak lehessen nevezni, az állományon kívül szükség van annak formai és tartalmi rendszerezésére, a dokumentumokban található információk visszakereshetőségének biztosítására is, amit ezek a gyűjtemények katalógusaikon keresztül tudnak biztosítani. Emellett szolgáltatások széles körétl kínálják, akár a személyre szabott használatot is.

Az adatbázis adatok összessége, amelynek működéséhez egy tárolására, lekérdezésére és szerkesztésére alkalmas szoftvereszköz is szükséges. A teljes szövegű adatbázis a dokumentumok szövegét is tárolja, ha pedig bibliográfiai adatbázis, akkor csak a metaadatait. Adatbázis például a Magyar Társadalomtudományok Digitális Archívuma².

A távoli elérésű bibliográfiai források számának növekedésével már az egykor tisztán bibliográfiai adatbázisok is törekszenek arra, hogy az interneten megtalálható szövegeket is elérhetővé tegyék, ne csak azok metaadatait.

A **gyűjteményi szintű kulturális örökségi nyilvántartás**, a *MICHAEL* (Multilingual Inventory of Cultural Heritage in Europe) célja az európai digitalizált kulturális gyűjtemények (múzeumok, könyvtárak, levéltárak) nyilvántartása.

A Magyar Elektronikus Könyvtár szolgáltatása a „Világkönyvtár”, az a tematikus linkgyűjtemény, ami más elektronikus könyvtárakhoz, könyvkiadókhöz, könyves portálokhoz, az internet keresőrendszereihez nyit „kaput”.

A dokumentum szintű információkeresés eredménye kétféle lehet:

² URL: <http://mtda.hu/>

a) a dokumentumnak csak a bibliográfiai adatai (metaadatai) jelennek meg a találati listában,

b) a dokumentum metaadatain kívül a teljes szöveghez, képhez, hanghoz, audiovizuális dokumentumhoz, stb. is hozzáférést enged a rendszer.

A Magyar folyóiratok tartalomjegyzékeinek kereshető adatbázisa, a *MATARKA* 2002 óta dolgozza fel a magyar kiadású szakfolyóiratok tartalomjegyzégeit könyvtári konzorcium keretében.

Az Országos Széchényi Könyvtár konzorciumi partnerek bevonásával 2008-ban indult szolgáltatása, a *HUMANUS* a humán tudományok szakterületen nyomtatott vagy elektronikus formában megjelenő időszaki kiadványok cikkeit, tanulmány- és konferencia-kötetek tanulmányait, könyv- és más dokumentumismertetéseket tartalmazza. Azokat a dokumentumokat, amelyek az interneten elérhetők, teljes szöveggel szolgáltatja, más esetben bibliográfiai adatbázisként működik.

A magyar vonatkozású folyóiratok tartalomjegyzék-szolgáltatása, a *MATARKA*, a humántudományi cikkek adatbázisa, a *HUMANUS* és a magyar vonatkozású periodikumok archívuma, az *EPA* közös keresőfelületén egyszerre több adatbázisban is lehet keresni. A cikkek és tanulmányok teljes szövegű megjelenítésekor mind a *HUMANUS*, mind a *MATARKA* használja az *Elektronikus Periodika Adatbázis* archivált gyűjteményét, ezért természetes módon adódott a három szolgáltatás összekapcsolása.

A *Nemzeti Digitális Adattár* (NDA) a digitálisan létező kulturális tartalmak és közadatok visszakeresésére létrehozott szolgáltatás, ami a weblapok tartalmának visszakeresésére is képes. A Dublin Core elemkészlet használatával a dokumentumok metaadatain keresztül biztosítja az adatgazda archívumok anyagaihoz való hozzáférést.

Elsődleges források elemzésének eszközei

1. A források vizsgálata

Célja, hogy a diákok részleteket jegyezzenek meg és azonosítsák azokat.

Kérdések lehetnek:

- mit vettél észre először?

- mit vettél észre, amit nem vártál?
- mi az, amit nem tudsz megmagyarázni
- mit vettél észre most, amit korábban nem?

2. Reflektálás

Célja a diákok bátorítása, hogy fogalmazzanak meg hipotéziseket a forrásról.

Kérdések lehetnek:

- mit gondolsz, hol történt ez?
- miért gondolod, hogy valaki ezt tette?
- mi történt, amikor ezt csinálták?
- gondolod, hogy volt-e meghallgatás ebben az ügyben?
- milyen eszközöket használtak ennek az elkészítéséhez?
- miért gondolod, hogy ez fontos?
- ha valaki ma ezt csinálná, mi lenne a különbség?
- mit tanulhatsz ennek a vizsgálatából?

3. Problémafelvetés

Célja a diákok ösztönzése kérdésekkel, hogy végezzenek több megfigyelést és reflektáljanak azokra.

Kérdések lehetnek: Mire vagy kíváncsi?

- mikor
- hol
- kivel, mivel
- miért
- hogyan történt?

4. Kutatás-támogatás

Célja, hogy segítse a diákokat olyan kérdések megfogalmazásában, amelyek további vizsgálatokat indítanak el. A kérdés: mit szeretnél még erről tudni? Ahhoz, hogy megtalálják a választ, kutatási stratégiát kell felállítaniuk, aminek több szintje van:

- a) kezdetben, alacsony kompetenciaszinten a diákok hasonlítsanak össze két kapcsolódó elsődleges forrást. Mondják el saját szavaikkal, hogy mit látnak.

- b) közép kompetenciaszinten használjon a diák nyomtatott forrásokat is kérdésének tisztázásához
- c) fejlett kompetenciaszinten tekintse át a tanuló a kérdéséhez kapcsolódó források sorozatát és állapítsa meg, hogy azok alátámasztják, vagy megcáfolják előzetesen felállított hipotézisét.

5. Hivatkozás elsődleges forrásokra

Ma, az internet világában egyetlen kattintással elérhetők a források. A diákokat meg kell tanítani azok etikus felhasználására. A forráshivatkozásnak többféle módja lehet. A világ tudományos életében az egyes tudományágaknak vannak preferált hivatkozási módjai, amelyeknek a használata attól függ, hogy az illető tudományterület számára melyek a kutatás elsőrendűen fontos információi. Angol nyelvterületen nagy hagyományai vannak a különböző hivatkozási módszerek alkalmazásának, ami hatással van az egész tudományos világra.

Mindig információt kell nyújtania az olvasónak, hogy **az idézett gondolat kitől származik és elegendő bibliográfiai adatnak kell tájékoztatnia arról, hogy az idézett gondolat hol jelent meg, illetve hol kereshető vissza.** Ez azt jelenti, hogy *ki kell jelölni egy információs útvonalat*, ami összeköti a tanulmány szövegében idézett gondolatot a hivatkozásjegyzék azon tételével, amely a mű visszakereshetőségét biztosító bibliográfiai adatokat tartalmazza. Erre több módszer is kínálkozik, adott esetben folyóiratok, tanulmánykötetek szerkesztői, kiadói sajátos módszereket, „házi szabályokat” határoznak meg, amelyeket figyelembe kell venni.

Az ISO szabványok világméretben elfogadott szabályokat tartalmaznak a hivatkozásban szükséges adatok körére és a központosításra, így készült ISO-szabvány a hivatkozás formájának szabályozására is, aminek magyarországi adaptációja az 1991. július 1-jén érvénybe lépett MSZ ISO 690. Szabályait ajánlásként fogalmazta meg, nem kötelező érvénnyel. A megjelenés évéből is látszik, hogy még nem foglalkozhatott az interneten megjelent forrásokkal, holott azok képlékenysége, gyakran az azonosítást megnehezítő adathiánya okozza a legtöbb hivatkozási problémát. Az ISO

690 2010-es kiadása³ már foglalkozik az elektronikus dokumentumokkal, de annak nincs magyar adaptációja.

A hivatkozási módszerek két nagy csoportja

- a) a szöveg közti zárójeles és
- b) a jegyzetekben (lábjegyzet, végjegyzet) történő hivatkozás.

E rendszerek két fő dologban térnek el egymástól:

1. eltérő az információ visszakeresésének módja és útvonala a szövegben (az első esetben szerző szerint, a második esetben számsorrend alapján),
2. eltérő a hivatkozott művek bibliográfiai adatait közlő tételek rendezési módja a felhasznált irodalom jegyzékében (szerzői betűrend, illetve hivatkozási számsorrend) és ebből eredően a hivatkozott műre történő bibliográfiai adatok helye a tanulmányban.

A szöveg közti zárójeles hivatkozás

A szöveg közti zárójeles hivatkozás két részből áll:

- a) a dolgozat szövegében az idézett mondat után kerek zárójelben megadott rövid hivatkozás a szerzőre és más kiemelten fontos bibliográfiai adat és
- b) a dolgozat végén elhelyezett irodalomjegyzék, amiben feloldja a szöveg közti zárójelben megadott adatokat úgy, hogy a hivatkozott mű visszakereshető legyen.

A szöveg közti zárójeles hivatkozásnak két nagy irányzata alakult ki, amiben szerepet játszott, hogy a hivatkozási módot használó tudományág milyen információkat tart elsődlegesen fontosnak a hivatkozott irodalom gyors áttekintéséhez. Azok a humán tudományok például, ahol a kutatás fontos kérdése, hogy az egyik szerző hogyan hat a másikra, a *szöveg közti hivatkozás* elsődleges közvetlen adata a szerző neve és az eredeti szövegnek az a helye, amire a felhasználó hivatkozik, azaz a hivatkozott

³ BS ISO 690, 2010 : Information and documentation : Guidelines for bibliographic references and citations to information resources. London : BSI, 2010. 52 p.

mű oldalszáma. Az empirikus tudományok viszont, ahol a kutatási eredmények időbeliségének nagy szerepe van, a szerző neve mellett erre az időbeliségre helyezik a hangsúlyt, így a *szövegközi hivatkozásban* a szerző neve mellett elsősorban a megjelenési évet tüntetik fel és csak azután az oldalszámot, ha az szükséges.

A szöveg közti zárójeles hivatkozás két nagy irányzata

1. A **szerző-oldalszám szisztéma, más néven MLA módszer** (The Modern Language Association of America), amit a humán tudományok alkalmaznak széles körben, a szerző neve mellett az oldalszámot tünteti fel a szöveg közti hivatkozásban.

2. A szerző-év módszer, más néven Harvard szisztéma

A **szerző-év módszert** Edward Laurens Mark zoológus, a Harvard Egyetemen létrehozott kutatási és oktatási központ, a Museum of Comparative Zoology munkatársa alkalmazta először egy 1881-ben megjelent tanulmányában. A hivatkozáshoz egyszerűen átvette a kutatóközpont könyvtárának katalógizálási rendszerét, amit más természettudományi gyűjtemények is alkalmaztak az Egyesült Államokban. A British Medical Journal egy 1945-ben megjelent szerkesztőségi cikkében a módszer nevének eredetét egy angliai látogató kijelentésének tulajdonítja, aki a Harvard Egyetemről hazatérve Angliába, „Harvard system”-nek nevezte azt. (Chernin 1988.)

A módszer szerte a világon elterjedt, folyóiratok, kiadók, egyetemek, tudományos társaságok adaptálták, így - amellet, hogy az adatok struktúrája az adaptációkban változatlan -, a központosításban lehetnek eltérések a különböző változatok között.

A jegyzetekben történő hivatkozás (számozásos módszer)

A szöveg közti hivatkozás alternatívája a felhasznált irodalom adatainak *jegyzetekben* (lábjegyzet, végjegyzet) történő elrendezése, amit összefoglalóan számozásos módszernek neveznek. A CMS, CMOS, vagy **Chicago** néven ismert szabálygyűjteményt (University of Chicago 2010) a Chicago University Press még a 20. század elején dolgozta ki és azóta is

folyamatosan frissíti. Mind a szöveg közti, mind a jegyzetelő stílusra tartalmaz szabályokat. Ez utóbbi a történettudomány kedvelt hivatkozási módszere, de alkalmazzák a társadalomtudományok és a művészetek publikációiban is. Egy levéltári, vagy más elsődleges forrásra történő szövegközi hivatkozás például eléggé körülményes lenne, különösen, ha magyarázatot is igényel. Ebből a szempontból a Chicago stílus rugalmasabb, mint az MLA, vagy a Harvard. A lábjegyzetekben keverednek a bibliográfiai hivatkozások és a szöveges részhez fűződő egyéb megjegyzések, magyarázatok.

A számozásos módszer azt jelenti, hogy amikor a dolgozat szövegében levéltári, irattári, vagy más forrásra hivatkozik, másnak a gondolatait idézi, vagy máshonnan vett tényeket közöl, azonosítható módon meg kell adnia azt a forrást, ahonnan az adatai származnak, de a folyamatos szöveget itt sem szakíthatja meg a forrás adatainak szövegközi közlésével, mert az nagyon zavaró lenne.

A hivatkozás kódja, ami összeköti a szövegben közölt idézetet (vagy egyéb adatot) a forrásdokumentum adataival, egy arab szám. Ha egynél több hivatkozása van, a számok számsort alkotnak, azaz minden hivatkozás más-más számot kap, amelyek mechanikusan növekvő számsorrendet alkotnak.

A *szövegben* a számot közvetlenül az idézet, vagy az adat után kell közölni kerek zárójelben, vagy felső indexben, például így: ¹³.

A hivatkozás kódjának a feloldása - ami tartalmazza a hivatkozott dokumentum adatait -, megtörténhet

- a) lábjegyzetben annak az oldalnak az alján, ahol az idézetet közölte, vagy
- b) a fejezet végén, vagy
- c) a dolgozat végén.

Bárhol helyezi is el, a hivatkozások jegyzéke számsorrendes!

A szöveg közti zárójeles (például Harvard) szisztémától eltérően a közvetlen számozásos módszerrel jegyzetként megadott bibliográfiai

adatokban a nem magyar szerzők névelemeinek sorrendjét nem kell megváltoztatni. A ráutalásos hivatkozás viszont a szerzőnek csak a vezetéknevét tartalmazza, aminek alapján az irodalomjegyzékből visszakereshető a mű.

A jegyzetekben megadott hivatkozás variánsai

A közvetlen számozásos módszer

Ez azt jelenti, hogy minden egyes hivatkozás hivatkozási száma után megadják a forrás azonosításához szükséges adatok teljes körét. A hivatkozás adatai négy fő csoportba oszthatók:

- a) a szerző neve a névelemek eredeti sorrendje szerint,
- b) a cím,
- c) a megjelenési adatok (megjelenés helye, kiadó neve, megjelenés éve)
- d) annak az oldálnak a sorszáma, ahonnan az idézet származik.

A közvetlen számozásos módszer – különösen, ha a forrás bibliográfiai adatait lábjegyzetben helyezik el – a forrás adatainak kényelmes visszakeresését teszi lehetővé, mert az éppen olvasott oldal alján azonnal láthatók az adatok. Ugyanakkor rendkívül gazdaságtalan is, hiszen ha egy műre többször hivatkozik, a forrás adatait annyiszor kell megismételni, ahány hivatkozás arra a dokumentumra történt.

Az ismétlések csökkentésére alkalmazzák a teljes bibliográfiai adatsor helyett az *Uo.*⁴, vagy az *Id.*, *Ibid.*⁵ rövidítést. Ez csak akkor járható út, ha egymást követő hivatkozásokban fordul elő, de még így is kényelmetlen, ha az eredeti, teljes adatsort tartalmazó hivatkozás például az előző oldalon van.

 Például:

Az adatok lábjegyzetben:

⁴ Jelentése: ugyanott

⁵ Mindkettő a latin ibidem (ibi+dem) rövidítése, jelentése: ugyanott, ugyanazon a helyen

¹ ZSINKA Ferenc, Szilády Áron hagyatéka Kecskemétre került. *Magyar könyvszemle*, Úf. 30. köt. 3-4. sz. (1923). p. 278-281.

² RAVASZ János, A reformátusok iskolaügye. In: GAZDA István vál. *Fejezetek a magyar művelődéstörténet forrásaiból*. Budapest, Tárogató. 1996. p. 193.

³ *Ibid.*

⁴ *Ibid.*, p. 38.

⁵ *Ibid.* 1.

⁶ Nagypál László, *Gépesített bölcsészet*. Elektronikus levél. 2012. október 15. KATALIST

<<https://mail.google.com/mail/u/0/?hl=hu&shva=1#inbox/13a6437f88c4059b>> (megtekintés: 2012. október 17.)

⁷ John Keneth Galbraith, *Egy kortárs emlékei*. Budapest, Európa, 1988. pp. 446-471.

A 3. számú hivatkozással azt fejezi ki, hogy a szövegben idézett mondat vagy gondolat ugyanannak a műnek ugyanazon oldaláról származik, mint ami a 2. számú hivatkozásban látható. A 4. számú hivatkozás pedig az előző hivatkozásban megadott művel azonos, de annak a 38. oldalán olvasható. Az 5. számú hivatkozás azt jelenti, hogy ugyanarról az irodalomról van szó, mint az 1. sz. hivatkozásban.

E módszer alkalmazása esetén általában nem készül külön hivatkozásjegyzék, így a felhasznált dokumentum teljes oldalszáma nem fejezhető ki.

A ráutalásos számozásos módszer

E módszer alkalmazása esetén a hivatkozási szám után lábjegyzetben vagy végjegyzetben csak a szerző vezetéknévét és az oldalszámot adja meg. Ennek a hivatkozásnak a feloldásához szükséges egy szerzői betűrendben összeállított irodalomjegyzék is.

 Az előbbi példa ezzel a megoldással:

Referenciaszám felső indexben a dolgozat szövegében:

Galbraith kifejti emlékiratában, hogy.....⁷

A szöveg egy másik helyén ugyanerre a műre hivatkozik szó szerinti idézettel:

„... xxxxxxxxxx”⁸

Hivatkozás lábjegyzetben:

⁷ Galbraith 446-471.

⁸ Uo. 239.

⁹ Magyar 6.

A hivatkozás feloldása a szerzői betűrendes felhasznált irodalom jegyzékében:

GALBRAITH, John Keneth, *Egy kortárs emlékei*. Budapest, Európa, 1988.

MAGYAR Bálint, A közoktatás modernizációjának esélyei a közoktatási törvény módosítása után. *Új pedagógiai szemle*, 47. évf. 2. sz. (1997), p. 3-16. ISSN 1215-1807

Szabad hozzáférésű digitális gyűjteményből származó online fotó és rajz

Digitális könyvtárból származó forrásra történő hivatkozás adatainak összegyűjtésében nagy segítséget jelent, hogy a forrás metaadatait maguk a gyűjtemények is közzéteszik, amit fel lehet használni.

Chicago számozásos hivatkozási forma szerint⁶:

Azonosító adatok sémája a lábjegyzetben:

Szerző neve **eredeti névhasználati formában**, szerzőségi funkciója. *Mű címe*⁷. Dokumentumtípus megnevezése. Készítés/kiadás helye: Kiadó neve, készítés/kiadás éve. Digitális archívum neve, *Gyűjtemény neve*. URL (megtekintés dátuma)

Azonosító adatok sémája az irodalomjegyzékben:

Szerző vezetéknéve, keresztnéve(i), szerzőségi funkciója. "Mű címe." Dokumentumtípus megnevezése. Készítés/kiadás helye: Kiadó neve, készítés/kiadás éve. Digitális archívum neve, *Gyűjtemény neve*. URL (megtekintés dátuma)

Például:

Adatok a lábjegyzetben teljes hivatkozással:

3 Lewis Wickes Hine, fotográfus. *The immigrants' gateway to America* 1926. Klórezüst-gelatin-emulziós fénykép. New York City, Ellis Island, 1926. New York Public Library *Series of photographic documents of social conditions, 1905-1939.* / L. W. Hine. / Unit I, Immigration. (1), *Ellis Island, scenes and personalities.*

⁶ Bővebben lásd: Margherita Letizia, *Chicago Referencing: A Quick Guide*, (Melbourne: Monash University, 2014) < <http://guides.lib.monash.edu/citing-referencing/chicago> > (megtekintés: 2014. 06. 28.)

⁷ A mű címét szögletes zárójelbe [] kell tenni, ha a kép címe bibliográfiai rekordból származik

⌘ <http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/id?212016> (megtekintés 2014. 08. 03.)

Adatok a lábjegyzetben többszöri előforduláskor, ráutalással:

¹⁶ Hine

Adatok az irodalomjegyzékben:

Hine, Lewis Wickes, fotográfus. "The immigrants' gateway to America 1926." Klórezüst-gelatin-emulziós fénykép. New York City, Ellis Island, 1926. New York Public Library *Series of photographic documents of social conditions, 1905-1939. / L. W. Hine. / Unit I, Immigration. (1), Ellis Island, scenes and personalities.*
⌘ <http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/id?212016> (megtekintés 2014. 08. 03.)

MLA(szövegközi szerző-oldalszám) hivatkozási forma szerint:

Azonosító adatok a(z) forrás/irodalomjegyzékben:

Szerző vezetékneve, keresztnéve(i). *Mű címe*. Készítés éve.
Dokumentumtípus megnevezése. A képet őrző intézmény neve, helye, *Adatbázis neve*. (Megtekintés dátuma). <URL >

Például:

Hine, Lewis Wickes. *The immigrants' gateway to America*. 1926.
⌘ Klórezüst-gelatin-emulziós fénykép. New York Public Library, Stephen A. Schwarzman Building *Series of photographic documents of social conditions, 1905-1939. / L. W. Hine. / Unit I, Immigration. (1), Ellis Island, scenes and personalities.* (Megtekintés 2014. 08. 03.).
⌘ <http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/id?212016>

Harvard(szövegközi szerző-év) hivatkozási forma szerint:

Azonosító adatok a(z) forrás/irodalomjegyzékben:

Szerző vezetékneve, utónevének első betűje. Év. ‘Kép címe’ [dokumentumtípus megnevezése] **In:** *Digitális Gyűjtemény neve*, A kép tulajdonos intézményének a neve. <URL> (megtekintés dátuma)

1. ábra: A forrást leíró metaadatok

Például nyomtatott grafika:

Hartinger, A. 1884. ‘Scheuchzer’s Wollgras [nyomtatott grafia] In: *Magyar Digitális Képtár*, Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár <http://www.kepkonyvtar.hu/?docId=33967> (megtekintés: 2012. szeptember 04.)

Korlátozott hozzáférésű, hálózaton elérhető források

Jellegzetessége, hogy – mivel nem nyilvános elérésű forrás – a közvetlen URL nem adható meg.

A hivatkozás adatai:

A szerző neve Adatbázisba kerülés éve. 'A tananyag alfejezetének sorszáma Az alfejezet címe'. *Kurzusazonosító szám, ha van Kurzus neve*, a forrás típusa. Megjelenés helye : A szervert üzemeltető neve (megtekintés éééé hónap nn.)

Hivatkozás filmre (Chicago hivatkozási forma)

Azonosító adatok a(z) forrás/irodalomjegyzékben:

Mozgóképi alkotó családneve, keresztnéve, szerzőségi funkciója a forrás nyelvén megfelelően. *A film címe*. Dokumentumtípus megnevezése. Megjelenés helye: Gyártó vagy forgalmazó, megjelenés éve. Forrás, *A gyűjtemény neve*. Lejátszáshoz szükséges szoftver megnevezése, URL (letöltés dátuma).

Például:

⌘ Abadie, Alfred C., camera. *Emigrants Landing at Ellis Island*. 35 mm
⌘ ff. film. United States: Thomas A. Edison, Inc., 1903. Library of
⌘ Congress, *Early Motion Pictures, 1897-1920*. RealMedia, MPEG,
⌘ Quick Time, <http://hdl.loc.gov/loc.wdl/dlc.87> (letöltés 2014. 08. 29.).

Elsődleges források elemzésének hatása

A diákok képesek lesznek

- elemezni, értelmezni és kutatásokat végezni digitalizált elsődleges forrásokkal
- Európa digitális könyvtárán keresztül elérhető digitalizált dokumentumok elemzésén keresztül megérteni a 19. század második felében és a 20. század elején Európa különböző részein kialakult társadalmi feszültségek okait
- értelmezni az „amerikai álmot”
- megérteni a kivándorlás kiváltó okait, az emigránsok identitásának, gazdasági, társadalmi, politikai helyzetének alakulását

2. DIGITÁLIS ARCHÍVUMOK SZOLGÁLTATÁSAI A TANÁRI MUNKA TÁMOGATÁSÁRA

A Library of Congress (USA) digitális gyűjteményei

A nemzeti kulturális örökség írott és hangzó dokumentumait, álló- és mozgóképeit, térképeit, kottáit a washingtoni Library of Congress 1990-ben kezdte el digitalizálni. A munkát 1988-ban és 1989-ben egy alapos felmérés előzte meg, amelyet a Kutató Könyvtárak Egyesületének (Association of Research Libraries) 101 tagja és 51 állami könyvtár körében végeztek el és ami feltárta az online gyűjtemények iránt – elsősorban az oktatás területén, valamint a tudományos szakkönyvtárakban – jelentkező igényeket. A digitális gyűjtemény létrehozása a könyvtár számára nem csupán egy szolgáltatásbővítést jelentett, hanem egy sok közreműködő által megalkotott, gondosan megtervezett új erőforrás előállítását is, ami keretet adott a kulturális örökség megőrzésének és a különböző felhasználói igények szerinti elérhetőségnek. A digitalizálási munka CD-ROM-on és videodisk-eken elérhető első eredményét negyvennégy iskolával, főiskolával, egyetemmel és könyvtárakkal teszteltették. A kísérleti projekt lezárulása előtt pár hónappal, 1993. április 30-án jelentette be a CERN a világháló megnyitását és ingyenes használatának a lehetőségét⁸. Ez óriási távlatokat nyitott az addigi munkának, különösen miután a National Science Foundation (NSF) igazgatója 1994-ben hat új kutatási programot is bejelentett, amelyek célja, hogy a nagy és komplex digitális adattárakból hogyan lehet a tudomány számára új ismereteket kinyerni. Ehhez új módszerek kidolgozására, új infrastruktúrára és a kapcsolódó ismeretek oktatásának új módszerére volt szükség. A programhoz csatlakozott a Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA) és a National Aeronautical and Space Administration (NASA) is. Ebben az első öt éves periódusban (1994-1999) vette kezdetét egy nemzeti eszmecsere a digitális könyvtárakról, a gyűjtemények hatékonyságáról és hasznáról, fenntarthatóságáról.

Közben a Library of Congress adományokból összegyűlt 13 Millió \$-ból 1995-ben megalapította a *Nemzeti Digitális Könyvtár Programját* (NDLP)⁹, aminek a célja, hogy a nemzeti emlékezet elsődleges forrásainak digitalizálásával

⁸ Hoogland – Weber 1993

⁹ Library of Congress (é.n.)

támogassa az Egyesült Államok történetének és kultúrájának tanulmányozását. A kísérleti projekt öt évig tartott, aminek a keretében krónikákat, könyveket, pamfleteket, álló- és mozgóképeket, kéziratokat, térképeket, kottákat és hangfelvételeket digitalizáltak. Az indexelt tartalmak, a teljes szövegű kereshetőség a gazdag kulturális tartalom kényelmes hozzáférését tették lehetővé. A szövegek kódolásához az SGML-t, a képek tárolására a TIFF, vagy JPEG formátumot választották, a hanganyagokat RealAudio, a mozgóképeket Quicktime, a térképeket pedig MrSid fájlformátumban tárolják.

A Santa Fe-ben 1996-ban rendezett workshop-on döntöttek úgy a résztvevők, hogy az NSF által 1994-ben elindított kutatást valóságos gyűjteményekben, valóságos felhasználók bevonásával kell folytatni. Így csatlakozott az NSF által meghirdetett digitális könyvtári kezdeményezéshez 1998 februárjában a Library of Congress és a National Endowment for the Humanities.

Az American Memory

A LOC National Digital Library Programja (NDLP) keretében készült gyűjteményeiből 1998-ban jelentős mennyiségű multimédiás tartalmat ajánlott fel a kutatás számára *American Memory*¹⁰ néven. Ettől az időtől kezdve beszélhetünk a Digital Libraries Initiative második szakaszáról.

A Teachers, kapu az oktatástámogató digitális gyűjteményekhez és szolgáltatásokhoz

A National Digital Library Program indításával egyidejűleg a LOC megalakított egy - vezető történészekből, tanárokból és könyvtárosokból álló – tanácsadó csapatot, akik azt vizsgálták, hogy a digitalizált forrásokat hogyan lehetne a legoptimálisabb módon felhasználni az oktatásban. Ennek a munkának az eredményeként hozta létre 1996-ban a Library of Congress a *Teachers* oldalt¹¹, ahonnan az alap- és középfokú oktatásban felhasználható elsődleges források, óratervek, speciális prezentációk, weboldalak és a digitális gyűjtemények leírásai érhetők el. Az oldal folyamatos fejlesztését tanárokból álló 25

¹⁰ URL: <http://memory.loc.gov/ammem/index.html>

¹¹ URL: <http://www.loc.gov/teachers/>

kétszemélyes team segíti, az információkeresést pedig videofelvételen mutatja be a LOC¹².

1. ábra: Tanári segédanyagok a LC digitális gyűjteményeihez

A Teachers oldalon a tanítási órákon felhasználható anyagok széles választéka található minden korosztály számára, úgymint

- tanárok által - a Library of Congress elsődleges forrásainak felhasználásához - készített óratervek,
- tematikus források, mint például a polgárjog, Abraham Lincoln, a baseball, a polgárháború, a bevándorlás, stb.
- prezentációk és aktivitások, amelyek tanárnak és diáknak egyaránt kínálnak interaktív lehetőségeket a kutatásra. A történesek jobb megértését szolgálják például a puzzle játékok, a történelmi

¹² URL:

<http://www.loc.gov/teachers/professionaldevelopment/selfdirected/findingprimarysources/index.html>

detektívjáték, a Függetlenségi Nyilatkozat újraírása, térképkészítés, de gondolkodásra készíthet az is, hogy miről mesélnek elmúlt korok dalai, amelyeket a tanulók átírhatnak saját koruk történeteire, érzéseit tükrözve.

 A polgárháború elsődleges forrásai között például képek, kéziratok, térképek, hanganyagok segítik a diákok gondolkodását erről a történelmi eseményről. A források értelmezéséhez részletes tartalmi elemzés is olvasható. A képeket különböző felbontású jpeg és tiff formátumban tárolják, de a nagy méretű képek felnagyított részletei pdf-ben is megtekinthetők. A források sok szempontú kereshetőségét részletes metaadatok segítik. Minden esetben közlést tesznek a forrás felhasználására vonatkozó szerzői jogi megjegyzéseket.

2. ábra: A polgárháború tematikus oldala az AM-ben

Változatos módszerekkel kínál moduláris tanár-továbbképző anyagokat a források használatához¹³. A tanár-továbbképzés keretében szervez kiscsoportos foglalkozásokat, videokonferenciákat, workshopokat, de távoktatásban használható anyagokat is rendelkezésre bocsát pdf formátumban, illetve hat modul videón is megtekinthető¹⁴. A tanárok közötti partnerközvetítő szolgáltatással megkereshető a lakóhelyhez legközelebb eső konzultációs központ, ami többnyire valamely egyetemen működik.

A forráshasználatba bevezető modulok:

- a) Az elsődleges források megértése
 - *Életünk hátrahagyott forrásai*. A résztvevők azt vizsgálják, hogy saját maguk az elmúlt 24 órában milyen elsődleges forrásokat produkáltak és azokat miként lehetne felhasználni a jövőben e kor kutatására.
 - *Lincoln zsebe*. A résztvevők azt vitatják meg, hogy mi volt Lincoln elnök zsebében, amikor meggyilkolták és azt miként lehet felhasználni történelmi kutatás tárgyaként.
- b) Elsődleges források elemzése
 - Fényképek, kották, térképek, politikai karikatúrák elemzése.
- c) Tanítás elsődleges források felhasználásával
- d) Források és segédletek keresése a Library of Congress weboldalán
- e) Digitális források törvényes és etikus felhasználása
- f) Kutatva tanulás és az elsődleges források

¹³ Build and deliver your own staff development. URL: <http://www.loc.gov/teachers/professionaldevelopment/tpsdirect/pdplanbuilder/>

¹⁴ Teke Online Modules. URL: <http://www.loc.gov/teachers/professionaldevelopment/sefddirected/>

3. EURÓPA DIGITÁLIS KÖNYVTÁRA, AZ EUROPEANA

Az információs társadalomra vonatkozó *i2010 stratégiájának* részeként hirdette meg az Európai Bizottság az *i2010: digitális könyvtárak* kezdeményezést Európa kollektív emlékezetének digitalizálására, online hozzáférhetőségének biztosítására és digitális megőrzésére, hogy a források különböző gazdasági ágazatokban és az alkotó tevékenység céljára is felhasználhatók legyenek (Európai Unió. Bizottság 2010b). Ehhez az interneten egy közös felületen való megjelenés szükséges, mert így nagyobb hangsúlyt kap a közös örökség.

Ekkor már működött a TEL (The European Library), Európa nemzeti és egyetemi könyvtárainak katalógusaihoz kaput nyitó közös keresőfelület, amit kiindulópontnak tekintettek. Számos probléma, mint a szerzői jogi kérdések, a digitális kötelespéldány, vagy a webes szüretelés megoldásra váró feladatok voltak. Az aggregációs feladatok megfogalmazására csak 2007-2008 táján került sor. Ezért volt nagy jelentőségű az *Athena Projekt* elindítása 2008-ban, ami elsősorban a múzeumokban fellelhető anyagok digitalizálására koncentrált és aggregációs feladatokat is felvállalt.

Az Európai Parlament és a Tanács 2005. novemberében ajánlást fogadott el a filmalkotások összegyűjtéséről, katalogizálásáról, megőrzéséről és helyreállításáról, a Bizottság pedig ajánlást fogalmazott meg a kulturális anyagok digitális megőrzéséről (Európai Unió. Bizottság 2006).

Az Europeana létrejöttét több fontos szervezési és technológiai lépés előzte meg. 2007. novemberében megkezdte munkáját az Europeana működését támogató alapítvány, az informatikai infrastruktúra kiépítését pedig a holland nemzeti könyvtár vállalta magára.

Az Europeana megvalósulása

A Bizottság *i2010-es kezdeményezésének* megvalósulása az adatgazda intézmények közreműködésével 2008. november 8-án megnyílt Europeana, Európa kollektív emlékezetének közös keresőfelülete, ami akkor kétfélmillió forráshoz – nyomtatott termékekhez, álló- és mozgóképekhez, múzeumi tárgyakhoz, levéltári dokumentumokhoz és egyéb audiovizuális anyagokhoz – engedett hozzáférést. Másfél év múlva ez az állomány 6 Millióra bővült, aminek kb. 80%-a kép volt (Friberg 2010).

Európa multimédiás digitális könyvtárának feladata az európai kultúra megőrzésre érdemes emlékeinek elérhetővé tétele egy közös felületen. Az egyik legnagyobb kihívást a szerzői jogi kérdések tisztázatlansága, illetve

a védelmi idő okozta. Ha a közelmúltban keletkezett művek elérhetetlenek Európa digitális könyvtárának felületéről, akkor óhatatlanul egy torz kép alakul ki a 20. századi kulturális örökségről. Hogy ez elkerülhető legyen, az Unió a kulturális intézmények szoros együttműködését szorgalmazta a szerzői jogok tulajdonosaival. Ezt a nehéz kérdést azzal oldották meg, hogy az Europeanából elérhető művek oldalain a jogtulajdonoshoz vezető linkeket helyeznek el, amelyeken keresztül tájékozódni lehet a felhasználás feltételeiről. Az Unió ajánlásai mentén nemzeti törvényhozási szinten is történtek lépések, például az árva művek felhasználási lehetőségei tekintetében.

Az Europeana fejlesztésének irányai

Az Europeana fejlesztése során meg kellett oldani a többnyelvű keresés és letöltés lehetőségét, ami elindult ugyan, de a magyar nyelvű keresés még további fejlesztésekre vár, mint ahogyan a magyar vonatkozású anyagok számának bővítése is, hiszen az az 1%-ot sem éri el. A Parlament 2010. májusában megállapította, hogy az uniós tagállamok közül Franciaország a legaktívabb a digitalizálás területén: az Europeana 10 Milliós állományának 47%-a ebből a tagállamból származik (Európai Unió. Parlament 2011). Franciaország mellett Németország, Nagy-Britannia és Hollandia képviselteti magát az Europeanában nagyobb számú kulturális emlékeivel (Friberg 2010). Sürgeti a hang- és videotartalom nagyobb arányú bővítését.

Az Unió törekvése arra irányul, hogy a tagállamok biztosítsák a közpénzen digitalizált összes anyag elérhetővé tételét az oldalon, és 2016-ig valamennyi köztulajdonban álló mesterművet bocsássonak az Europeana rendelkezésére.

Az Europeana Foundation a könyvtár 2008. évi megnyitását követően a Rajnáról elnevezett program keretében 2010 nyarára a mennyiségi tartalomfejlesztést tűzte ki célul. A Petőfi Irodalmi Múzeum ebben a szakaszban juttatta el az Europeanába az Athenan keresztül a Digitális Irodalmi Akadémia gyűjteményét. A Dunáról elnevezett következő fejlesztési szakasz 2011 tavaszára a többnyelvű és szemantikus keresést, a multimédia tartalmak annotálhatóságát, illetve az e-bookok lehívásra történő szolgáltatását tűzte ki célul és a Petőfi Irodalmi Múzeum múzeumi gyűjteménye is bekerült az Europeanába.

.Az *eEurope* kezdeményezés következő állomása a 2010. május 19-én meghirdetett *Európa 2020* stratégia, aminek hét kiemelt célkitűzése között szerepel az Intelligens növekedés, benne a *Digitális menetrenddel*, ami 2011 és 2020 között digitális korszakváltást hirdet a kulturális intézményekben (Európai Unió. Bizottság 2010). Ennek jeleként megjelentek a 2D és 3D technológiát is felhasználó projektek, amelyek között az archeológia éppúgy megtalálható, mint a képzőművészetek, a társadalomtörténet, a divat, középkori és reneszánsz kori királyi kéziratok, vagy a mérnöki tudományok.

Az Europeana működése

A folyamatos gyűjtés mellett határozott ideig tartó, de lezárulásuk után is fenntartható tematikus projektek támogatják a kulturális emlékek digitalizálását és adataik továbbítását az Europeana-ba.

Európa digitális könyvtára az OAI (Open Archive Initiative) elvén működik, ami a digitális tartalom terjesztésének javítását céljával kitűző nyílt, nemzetközi mozgalom.

Lényege a protokoll, az adat- és a szolgáltatásgazdai funkciók elválasztása egymástól. A rendszer az intézmények önállóságát maximálisan tiszteletben tartja, amit úgy tud elérni, hogy a digitális tartalmak, a dokumentumok az *adatgazdák* (archívumok) tulajdonában maradnak és az ő feladatuk a szabványos metaadatok előállítás és karbantartása, viszont a tartalmat leíró adatokat meg kell nyitniuk szabad felhasználásra a *szolgáltatásgazdák* számára.

A *szolgáltatásgazdák*, az aggregátorok így csak a metaadatokat gyűjtik be az adatgazdától és továbbítják az Europeana felé, a tartalmat nem.

A különböző gyűjteményi területek aggregátorai:

- a) *Múzeumi terület*: az *Athena* projekt¹⁵ az eContentPlus program részeként indult azzal a céllal, hogy múzeumi tartalmakat szüreteljen és továbbítsa az *Europeana*-ba. Az olasz kulturális minisztérium által koordinált, húsz uniós tagállamot és három,

¹⁵ URL: <http://www.athenaeurope.org>

Unión kívüli megfigyelőt összefogó „best practice” hálózat a többnyelvűségre, a szemantikára, a metaadatokra és tezauruszokra, adatstruktúrákra vonatkozó ajánlásokkal támogatta a múzeumokat abban, hogy tartalmakat szolgáltatassanak az Europeana számára. Magyar részről a Petőfi Irodalmi Múzeum vett részt a projektben.

b) *Könyvtári terület:* az 5. Keretprogram részeként multimédia tartalom és eszközök kulcsakcióban kifejlesztett alkalmazások (KA3) fokmérőjeként alapította az Európai Bizottság 2001-ben az Európai Könyvtárat (The European Library) (TEL), kapuként szánva Európa szellemi örökségének a megismeréséhez. Tíz résztvevője között Európa kilenc nemzeti könyvtára volt található, amelyek digitális és egyéb gyűjteményeik közös platformon történő elérhetővé tételével szándékoztak megvalósítani az egyetlen virtuális „Európai Könyvtár” páneurópai eszméjét. A program megvalósítása 2001. február elsején kezdődött és 2003. júliusában fejeződött be. A nemzeti könyvtárak szolgáltatása kiterjedt az értékes középkori kéziratokra, ősnymtatványokra, térkép- és portrégyűjteményekre, napilapokra, disszertációkra, kormányzati beszámolókra, és eredeti digitális publikációkra. Az Európai Könyvtár (TEL) új változatát hivatalosan 2012. június 27-én nyitották meg az észtországi Tartuban tartott 41. LIBER konferencián. Míg eredetileg csak nemzeti könyvtárak anyagai voltak kereshetők az adatbázisban, az új változatban már egyetemi könyvtárak dokumentumaihoz is hozzá lehet férni. A TEL új változata nemcsak a dokumentumok metaadatait, de digitális objektumokat és teljes szövegű forrásokat is tartalmaz a ritka könyvektől és kéziratoktól a képekig és videókig. A kutatók referenzs-kezelő szolgáltatásokba exportálhatják a rekordokat, a kiváló minőségű metaadatok letölthetők, felhasználhatók adatbányászat és további felhasználás céljából.

Helyi múzeumok, könyvtárak, archívumok és audiovizuális intézmények anyagainak digitalizálását segítette 2008 májusa és 2011 májusa között az *EuropeanaLocal*. A munka eredményeképpen érhető el az Europeanából például a Békés Megyei Tudásház és Könyvtár digitalizált anyagai.

Az *EuropeanaTravel* programban (2009. május - 2011. május) Európa egyetemi és nemzeti könyvtárai vettek részt, magyar részről a Debreceni Egyetem Nemzeti Könyvtára.

A *Judaica Europeana* keretében a zsidó kultúra emlékeit digitalizálták és juttatták el az *Europeana*-ba.

c) *Filmes terület*: a *VideoActive* projekt az *eContentPlus* program részeként indult 2006-ban, ami azzal a céllal jött létre, hogy – elsősorban oktatási és kutatási célra – hozzáférést biztosítson az európai televíziós archívumok anyagaihoz. A konzorciumban 14 televíziós- és filmarchívum, három egyetem és az online video-technológiával foglalkozó Noterik BV vett részt. A konzorciumnak magyar részről a Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA) volt a tagja. A televíziózás-történeti kutatásokhoz a Video Active sok értékes forrást szolgáltatott. A 2009. évi lezárulása után szerepét az EUScreen¹⁶ vette át.

2008 szeptembere és 2011 augusztusa között futó projekt volt az *EFG* (European Film Gateway) ami nemcsak filmek, hanem képek, rajzok, fotók és szöveges dokumentumok digitalizálását is támogatta. Magyar részről a Nemzeti Filmarchívum volt a tagja.

d) *Levéltári terület*: az *APENet* (Archival Portal of Europe) a spanyol nemzeti levéltár koordinálásával 2009-ben indult és célja, hogy központi referenz-pontként működjék, összegyűjtse és az *Europeana* felé továbbítsa a nemzeti levéltárakban található digitalizált anyagokat. Magyar résztvevője nem volt.

e) A 2009 és 2011 szeptembere között futott *MIMO* (Musical Instrument Museums Online) projekt európai múzeumokban őrzött hangszerek tanulmányozását tette lehetővé. Magyar résztvevője nem volt.

Az *OAI kiszolgáló rendszer* feladata az adatszolgáltatáshoz szükséges a különböző adatbázisokból származó adatok egységes elérésének biztosítása és az Internet felől érkező kérések kiszolgálása.

¹⁶ Hozzáférés: <http://www.euscreen.eu/>

A keresés a források között kétféle módon történhet:

a) kulcsszavas kereséssel, vagy

b) a forrásokból összeállított tematikus gyűjtemények böngészésével.

A tematikus gyűjteményeket virtuális kiállításoknak nevezik:

- a darvinizmus fogadtatása Spanyolországban és Katalóniában
- fesztiválok a 17. századi Rómában
- a korai 20. század
- az első világháború
- Európa múzeumként, könyvtárként, levéltárként funkcionáló történelmi épületei
- kivándorlás Amerikába
- európai könyvtárak kéziratai, kódexei, krónikái
- európai sport örökség
- a szecesszió
- esküvők Kelet-Európában
- a dadaizmustól a szürrealizmusig
- a világ hangszerei
- a londoni zsidó színház
- magyar zene és tánc
- az euró
- az európai nemzeti identitás és kultúra
- az európai televíziózás története
- tudományos és technológiai fejlesztések 1800 óta
- utazás Európában a 12. századi útleírásoktól az 1930-as évek autós utazásaiig. Hegyek, városok, népek, tengerek
- az európai kultúra nemzeti könyvtárak rejtett kincsein keresztül
- roma kultúra
- a napóleoni háborúk
- múzeumi tárgyak
- biodiverzitás
- a nagy földrajzi felfedezések
- fűszerek.

A virtuális kiállításokat a gyűjtemények leírásai, az egyes dokumentumokat pedig metaadatai kísérik.

4. TEMATIKUS FORRÁS-ÖSSZEÁLLÍTÁSOK DIGITÁLIS KÖNYVTÁRAK ANYAGAIBÓL

Az Egyesült Államokba irányuló európai emigráció a 19. század végén, 20. század elején

A téma áttekintése

Mind az 1848/49-es, mind a 19. század végi, 20. század eleji, majd az 1956-os emigráció olyan állomásai történelmünknek, amelyek szélesebb érdeklődésre tarthatnak számot és hatásait napjainkban is érzékeljük. Az 1820 és 1920 közötti európai kivándorlás két nagy hullámban történt: először Észak- és Nyugat-Európából mentek, majd az 1860-as évektől Dél- és Kelet-Európából is. A 20. század fordulója a tömeges kivándorlások ideje, amikor már nemcsak baráti és családi kapcsolatok révén indultak útnak az emberek, hanem a hajóstársaságok ügynökei az alföldi, dunántúli és dél-magyarországi megyékből is csábították az elsősorban mezőgazdaságból élő népességet. Míg korábban, az 1870-es években iparosok, kézművesek vándoroltak a tengeren túlra, a 20. század első évtizedében, amikor tetőzött a kivándorlás, már egész járások váltak néptelenné, különösen a felvidéki megyékben. Az 1890-es évektől az első világháborúig Magyarország területéről közel másfél millió ember vándorolt ki Amerikába. Ez a tömeges elvándorlás a szépirodalomban is visszatükröződik (Ady: Üljetek törvényt Werbőczy, József Attila: Hazám). A korai bevándorlók a 19. század elején mezőgazdasági és háztartási alkalmazottként dolgoztak, de ahogyan az amerikai gazdaság egyre inkább iparosodott, a bevándorlókat is felszívták a szénbányák, a vas- és acélgyárak, vasúti pályaépítések és a textilipar. A szakképzettek – különösen a vas- és fémipari szakmákban – inkább boldogultak, mint a szakképzetlenek. Ugyanakkor hatással volt rájuk egy fejlettebb politikai és kulturális élet, de ők is hatással voltak befogadóikra. Egy részük letelepedett, más részük hazajött.

Olyan forrásokat keresünk, amelyek bemutatják a kivándorlás kiváltó okait, az emigránsok helyzetét, indulását az új világ felé, az utazást, a megérkezést az új hazába, a befogadás és beilleszkedés állomásait.

Bevezetesként nézzék meg a diákok az Encyclopaedia Britannica Films és a Columbia University közreműködésével [az amerikai bevándorlás történetéről készített filmet](#) ¹⁷. A korabeli dokumentumfilmek felhasználásával iskolai oktatás céljára készített angol nyelvű film animációi szemléletesen ábrázolják az 1789 és a 20. századi bevándorlást korlátozó intézkedésekig az Egyesült Államokba bevándorló tömegek számát, irányát, népcsoportjait, az új világba érkezők fogadását és életkörülményeit.

Az emigráció elsődleges forrásainak keresése Európa digitális könyvtárában és a kapcsolódó archívumok

Az emigráció dokumentumainak keresését indítsuk az *Europeana* oldaláról!

Kulcsszó: kivándorlás; emigráció

Ha a keresést *kivándorlás* kulcsszóval indítjuk és szűkítjük az 1890., 1903. és 1910. évre, amit a rendszer felkínál, akkor mindössze [négy találatot](#) kapunk ¹⁸, amiből egy rövid hír a dunántúli kivándorlás megakadályozásáról, két közgazdasági elemzés és egy kép a kivándorlókról a fiumei kikötőben.

- [Rövid hír a Győri Közlönyben](#) a dunántúli kivándorlás megakadályozásáról¹⁹

¹⁷ Henry S. Commager (1946). Immigration. Encyclopaedia Britannica Films. *Internet Archive* <https://archive.org/details/Immigrat1946> [mgttekintés 2014. 07.23.]

¹⁸ 2014. augusztus 15-i állapot

¹⁹ A dunántúli kivándorlás megakadályozása.

- [Kivándorlók a fiumei kikötőben](#)
- [Csík vármegye közgazdasági állapotai és a székely kivándorlás](#)

Ha *emigráció* a keresőkérdésünk, akkor hat találatunk lesz²⁰, miután szűkítettük a találatokat az 1890-es és 1894-es évekre. (Ezt a két lehetőséget kínálja a rendszer). Mind a hat találat rövid hír a Győri Közlönyből, ami a Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi Tér tulajdonában van.

Erről az oldalról így kevés bemutatható forrásunk lesz.

Áttekinthetőbb képet kapunk a témáról, ha böngészéssel keresünk az Exhibitions menüpontból a [Living Europe: A new life in America](#) tematikus gyűjteményben. Az Europeana aggregátorain keresztül kapcsolódik a [Digital Public Library of America](#) gyűjteményhez. A DPLA a [Library of Congress](#), a [Hathi Trust](#) és az [Internet Archive](#) összefogásával jött létre 2010 októberében. Küldetésének tartja, hogy egyetemek, közkönyvtárak és más, a köz szolgálatára létrejött intézmények digitalizált anyagait egy egyszerű platform és portal segítségével szabadon elérhetővé tegye. Ennek egyik tematikus gyűjteménye a *Leaving Europe*, ami az Europeana-n keresztül is kereshető.

Amerika az európai emigráció célországa 1620 óta, amikor száz zarándok indult Angliából az Atlanti óceánon át a négy hónapig tartó hajóútra. Az európai kivándorlás nemcsak Európát érintette, hanem a célország gazdaságára, politikájára, kultúrájára is hatással volt. A téma tárgyalásánál egyaránt figyelni kell mind az amerikai, mind az európai könyvtárak, múzeumok, levéltárak forrásaira, amelyek között fényképek,

<http://europeana.eu/portal/record/2032010/kkmk2167518.html?start=1&query=kiv%C3%A1ndorl%C3%A1s&startPage=1&qf=YEAR%3A1890&qf=YEAR%3A1903&qf=YEAR%3A1910&rows=24> letöltés: 2014. 09.01.

²⁰ 2014. augusztus 15-i állapot

kéziratok, festmények, levelek és más elsődleges források egyaránt találhatóak. Ezeknek a forrásoknak a digitalizálását és szabad elérését az Europeana a DPLA-val közösen küldetésének tartja.

A DPLA hat témakör köré csoportosítva kínálja az Egyesült Államokba irányuló európai kivándorlás digitalizált forrásanyagát:

[Migrációs csoportok szülőföld szerint](#)

A 19. században Skandináviától Itáliáig több, mint 30 millió emigráns érkezett az Egyesült Államokba. A legtöbben – kb. 4 millióan – angolok, skótok, walesiek és észak-írek voltak. A 19.

század közepén a nagy éhínség és a brit elnyomás elől menekülő katolikus írek tették ki a bevándorlók felét. A gyűjteményben festmények, utaslisták, balladák találhatók.

Nyugat-Európa országai közül a legnépesebb emigráns csoport a német volt, a 19. század közepén ők alkották a fehér amerikai népesség egyharmadát. A gyűjteményben fényképek, rajzok és egy film is található az emigránsok utazásáról. Ez utóbbi különösen ajánlható forrás.

A Kelet-európai migráció a gazdasági, politikai, etnikai és vallási indítékok sajátos keveréke volt. Az orosz és lengyel földről érkező 2-3 millió zsidó a pogromok és diszkrimináció elől menekült. A másik jellemzően nagy csoport az Osztrák-Magyar Monarchiából vándorolt ki Amerikába. Az új világba való bebocsátás allegorikus ábrázolása gyűjtemény figyelemre méltó darabja.

Motivációk, törekvések

Vajon mi vitt rá 30 millió embert, hogy elhagyja szülőföldjét, családját, barátait, hogy egy idegen földön teljesen új életet kezdjen? Mi volt az a mágneses erő, ami az Atlanti óceán partjaira, a remények és álmok földjére vonzotta ezeket az embereket?

Az egyéni motivációk sokfélék lehetnek. Ezek felfedezéséhez korabeli rajzokat, fotókat, szépirodalmi műveket kínál a gyűjtemény. Ajánlott források:

[A New York-i öböl megpillantása egy európai gőzhajó fedélzetéről](#) (kép)

[The green fields of America](#). A dublini Trinity College balladagyűjteménye 1860-ból, ami utal a korabeli eseményekre, köztük a krími háborúra is.

[Emigráns dala](#), aki gőzhajóval akar Amerikába menni, é.n. (szöveg)

[Emigránsok elbeszélései](#) az utazásról, betegségről, halálról a hajón (digitalizált könyvek)

[Elnyomástól a szabadságig](#), 1892. (kép)

[Szegénység és jólét](#) – emigrációs propaganda 1880 k. (kép)

[Emigrációs ügynökség](#) London, 1851. (kép)

[A modern bárka](#), 1871, amin mindenféle náció igyekszik a szabadság földjére

[Emigránsok várakoznak](#), 1861. (kép)

[Emigránsok a Bevándorlási Hivatal kapujában](#), New York City, 1903

[Emigránsokat szállító gőzhajó](#), 1902-1913

[Hamburgból érkező emigránsok papírjainak vizsgálata New Yorkban](#), 1903

[Emigránsok váróterme Hamburgban](#), 1902

[Emigránsok Castle Gardenben](#), 1880. Az Ellis Island-i épület felépítése előtt itt léptek amerikai földre a bevándorlók.

[Ellis Island](#), New York, 1892-től az emigránsokat fogadó épület, képes-levelezőlap

[Megérkezés New York kikötőjébe](#), 1913. Emigránsokkal teli fedélzet

[Bevándorlók ingyen ebédet kapnak Ellis Islanden](#) (kép)

[Bevándorlók vasúti jegyet vásárolnak](#) Ellis Islanden

[Bevándorlóval készítenek interjút hivatalnokok](#) Ellis Islanden (fénykép).

Az 1893-as bevándorlási törvény írta elő a fedélközön érkezők jelentkezését a bevándorlási tisztnél.

[Tolmács közreműködésével készül az interjú](#)

[Orosz zsidó bevándorlóval](#) készült interjú írott változata. Alkalmas annak vizsgálatára, hogy miket kérdeztek a bevándorlóktól

[Hosszú lócákon várakoznak az emigránsok](#) Ellis Islanden

[Orvosi vizsgálatra váró bevándorlók](#). Az orvosi vizsgálatot egy 1891-ben elfogadott törvény írta elő.

[Orvosi vizsgálat](#)

[Orosz zsidók érkeznek vizsgálatra](#), mielőtt hajóra szállnak Liverpoolban, 1891

[Bevándorló magasságmérése](#), 1903

[Idegenek orvosi vizsgálatának előírásai](#). Digitalizált angol nyelvű könyv

[Fakitermelő munkások](#) (kép)

[Vízierőmű 1913-ból](#) (kép)

[Élet Amerikában](#)

A bevándorlók életminőségét befolyásolta, hogy mikor érkeztek az új hazába, hol telepedtek le, szakképzettek voltak-e vagy sem, milyen etnikumhoz tartoztak, milyen volt az egészségük és az anyagi helyzetük. A kormányzattól külön támogatást nem kaptak, így vallási, szakszervezeti, politikai és társadalmi szervezetekhez csatlakoztak, hogy segítsék egymást. A helyi hatóságok és ügynökségek segítették az asszimilációt. A városokban letelepedők hamarabb asszimilálódtak, mint a vidéken élők.

Elemzésre ajánlott képek és szövegek:

[A farmon.](#) Farmerek számára kiadott kézikönyv és nyomtatványok (angol nyelvű)

[Kérdőív,](#) amivel felméri a bevándorló családok életkörülményeit

[A városban.](#) A képek és szövegek elemzése alkalmat ad a vidéken és a városban letelepedettek életkörülményeiben tapasztalható különbségek meglátására, a lakhatási viszonyoknak, a gyermekek

helyzetének az érzékeltetésére.

A városban élőknek – képzettségüktől és nemüktől függően – a nehézipar, a bányászat, a vasút- és útépitések nyújtottak munkalehetőséget.

Nativizmus

A bevándorlók számának növekedése 1880 után egyúttal az etnikai, vallási, szociális sokféleséget, az egyes társadalmi rétegek között feszülő kulturális szakadék hatalmasra duzzadását is jelentette, ami riasztóan hatott a bennszülött amerikaiakra és a korábban bevándoroltakra. A túlnyomórészt protestáns lakossággal szemben az ír, olasz, görög, lengyel katolikusok és a Kelet-Európából érkező zsidók száma drasztikusan megemelkedett. Ezzel párhuzamosan növekedtek a bevándorlás-ellenes

mozgalmak, amelyek a törvényhozást is lépésekre kényszerítették. Nativista szervezetek jöttek létre, az első világháború kitörése azt a

félelmet erősítette, hogy a külföldről érkezettek a nemzetbiztonságot is veszélyeztetik. 1917-ben – az elnöki vétó ellenére – a törvényhozás elfogadta a műveltségi teszt bevezetését, hogy ezzel is korlátozza a bevándorlók számát.

1915-ben újraéledt a hírhedt Ku-Klux-Klan. Míg a nativisták bevándorlás-ellenes fellépésében a faji és a vallási ideológia játszott elsődleges szerepet, a politikai tényezők – különösen az 1917-es orosz forradalmak, az 1919-es európai események – 1921-re oda vezettek, hogy a szenátus meghozta az első olyan törvényt, ami már mennyiségi korlátokat állított a bevándorlás elé. Ebben a gyűjteményrészben erről a témáról találhatunk forrásokat.

[Kapcsolat a szülőfölddel](#)

A gyűjteményben képes-levelezőlapokon, fényképeken, magazin-illusztrációkon keresztül lehet bemutatni az identitás változását.

[Identitás](#). Magazin-illusztráció 1854-ből

A kapcsolódó gyűjtemények

Az emigráció Europeana-beli keresésének témája átvezethet illuminált kéziratok, történelmi térképek, patinás posztterek, régi nyomtatványok, fényképek digitalizált változatait kínáló [New York Public Library Digital Gallery](#) gyűjteményéhez, amelynek anyagát részben aggregálja a DPLA. Mivel a 19. század végének, 20. század elejének emigránsai – köztük a magyarok is – New York Ellis Island kikötőjében szálltak partra, a NYPL anyagában számos forrás, többnyire fényképek találhatók az emigráció témakörében (is), ami motiváló tényező lehet a digitális könyvtárak anyagainak felfedezésére.

A *William Williams Gyűjtemény* 1902 és 1913 között készült fotóit William Williams (1862-1947) bevándorlási biztos - aki Ellis Islanden teljesített szolgálatot 1902-től 1905-ig és 1909-től 1913-ig - gyűjtötte össze és ajánlotta fel a New York Public Library számára. Ezek között találhatók Augustus Francis Sherman (1865-1925) Ellis Island-i tisztviselő fotói, amelyek a különféle bevándorló népcsoportok jellegzetes öltözékeit, arckifejezéseit, életkörülményeit ábrázolják. Sherman fotói 1907-ben a *National Geographic* folyóiratban is megjelentek. Ebben a gyűjteményben találhatók magáról Ellis Island kikötőjéről, az adminisztrációs épület jellegzetes helyiségeiről készült képek is. Az Ellis Islanden partra szálló emigránsok száma 1907-ben tetőzött, amikor naponta 3-5 ezer bevándorlót vizsgáltak a kikötői hivatalban. Hivatásos és amatőr fotósok egyaránt készítettek képeket. Egy-egy fotós egy-egy témára specializálódott, így nagyon sok fotó készült hír értékű hajózási témáról, más fotósok, mint Lewis Wickes Hine (1874-1940) az emberi méltóság, a vágyak, a megpróbáltatások közötti állhatatosság pillanatait örökítették meg²¹.

Elemzésre ajánlott források:

New York térképe – 1844.

A Hudson és az East river összefolyásánál fekvő Manhattan sziget legdélibb része Battery. Holland telepesek alapították 1623-ban, Új-Amszterdam (ma New York Manhattan városrésze) védelmére. Számolva az 1812-es angol-amerikai háborúval, itt építették fel Castle Clintont, ami katonai főhadiszállásként működött. 1824-ben megnyitották a nagyközönség számára, ahol színház, hangversenyterem, étterem működött. Ez lett New York legnagyobb kulturális centruma, ahol 1825-ben már gázzal világítottak. A neve

²¹ *Ellis Island Photographs from the Collection of William Williams, Commissioner of Immigration, 1902-1913.*

< http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/explore/dgexplore.cfm?topic=all&col_id=165 > (megtekintés: 2014. 08. 03.)

ekkor lett Castle Garden. 1851-ben Kossuth Lajos is járt Castle Gardenben. 1855-ben lett Amerika első bevándorlási centruma és fogadta azt a 11 millió bevándorlót, akik 1892-ig, Ellis Island megnyitásaig az új világ földjére léptek. Castle Garden ma Castle Clinton National Monument néven ismert emlékhely²².

[Castle Garden](#) – cca. 1865-1910

[Castle Garden](#) – hírlap-illusztráció, 1868

[Castle Garden távlati képe](#) – magazin-illusztráció, 1869

[Castle Garden](#) – magazin-illusztráció; belső kép bevándoroltakkal – 1871

[Castle Garden belső kép](#) – rézmetszet, cca 1861-1880

[Bevándorlók a bevándorlási hivatal előtt](#) – 1898. február, Battery Park, Castle Garden

[Ellis Island](#) – légi felvétel

[Ellis Island](#) – a bevándorlókat fogadó épület a komphajóval – 1902

[Ebédlő Ellis Islanden](#)

[A bevándorlók ingyen ebét kapnak](#)

[Baráti közösség – szomszédok együtt énekelnek -1910](#)

[A kínai kérdés Amerikában 1871-ben](#)

[Emigránsok hálókocsiban](#) – hírlap-illusztráció, 1891

[Német emigránsok vasúti jegyének ellenőrzése 1926](#)

A legnagyobb emigráns csoport, 1820 és 1938 között közel hat millió német telepedett le az Egyesült Államokban.

[Német csoport ebédje - 1926](#)

[Csomagján alvó asszony - 1905](#)

²² *History of the Battery*. < <http://www.thebattery.org/the-battery/history/>> (megtekintés 2014. 08. 04.)

A naponta érkező ötezer emigráns elhelyezése gondot okozott. A háromemeletes ágyak kényelmetlenek voltak, gyakran székekben, lócákon, csomagokon aludtak.

[Bevándorlók bér lakása – fürdés, 1905](#)

[Bevándorlók bér lakása – vízvételzés, 1909](#)

[Bevándorlók bér lakása - 1912](#)

[The Tenement Museum](#)

[Teaching with objects](#)

[Bevándorlási hivatal előtt várakozók - 1905](#)

Nem volt váróterem, a csomagokkal együtt állva várakoznak bebocsátásra

[Bevándorlók hosszú padokon várnak.](#)

A fotó 1908 és 1912 között készült. (A képen még a 46 csillagos amerikai zászló látható, ami négy évig, a következő tagállam csatlakozásáig volt érvényben. 1912-től már 48 csillag – ahány tagállam – volt a zászlón)²³.

[Elkülönítő helyiség – rézkarc, Ellis Island, 1903](#)

[Anya gyermekével az elkülönítő helyiségen kívül – 1905](#)

Gyakran 1700 embert is összezsúfoltak 600 férőhelyes helyiségekbe

[Zsúfolt cellák Ellis Islanden - 1905](#)

[Szociális munkás segíti a bevándoroltakat - 1926](#)

[Emigránsok útja Connecticutba - 1877](#)

[Orvosi vizsgálat](#)

[Munkaközvetítés – 1910](#)

²³ The flag of the United States of America.

< <http://www.usflag.org/history/the46starflag.html> > (megtekintés 2014. 08. 31.)

[Munkaábrázolások – Lewis Hine fotói](#)
[Piaci nap a zsidónegyedben – New York City, 1912](#)

[Skót fiúk népviseletben – cca 1906-1914](#)

[Holland asszony népviseletben – cca 1906-1914](#)

[Bajor férfi népviseletben – cca 1906-1914](#)

[Dán férfi népviseletben - 1909](#)

[Norvég nő népviseletben – cca 1906-1914](#)

[Lappföldi népviselet gyerekeken – cca 1906-1914](#)

[Orosz kozákok népviseletben – cca 1906-1914](#)

[Szlovák asszony és gyerekek – cca 1906-1914](#)

[Szerbiai cigányok – cca 1906-1914](#)

[Görög katona - 1911](#)

[Szláv nő, hátán az összes vagyona - 1905](#)

[Álmodozás új életről](#)

[Búcsú a családtól – 1894](#)

[Tiltakozás a válogatás nélküli bevándorlás miatt – hírlap-illusztráció, 1891](#)

[A bevándorlás korlátozása – 1921](#)

Az EU által finanszírozott Europeana mellett a másik nemzetközi gyűjtőkörű digitális könyvtár A [World Digital Library](#). A projekt legfőbb támogatója kezdetben a Library of Congress volt, de létrehozásában arab, kínai, orosz és európai államok is részt vállaltak. 2009.április 21-én avatták fel az ENSZ oktatási, tudományos és kulturális szervezetének párizsi székházában.

A gyűjteményben felbecsülhetetlen értékű ókori kínai könyvektől kezdve, perzsa kalligráfiákon keresztül korai latin-amerikai fotókig sok kincs található. Magyarország eddig hét művet ajánlott fel, köztük vannak Benyovszky Móric memoárjai és Magyar László afrikai feljegyzései.

A Digitális Világkönyvtár jelenleg kizárólag az ENSZ hivatalos nyelvein, vagyis angolul, franciául, arabul, kínaiul, oroszul és spanyolul, valamint portugálul érhető el. Akit Európa történelme érdekel, annak elég csak rákattintania a kontinens virtuális térképére és több tucat információval szembesül.

Az adatok rendszerezhetők korok, médiatípusok és témák szerint. Emellett lesz fordítási és van szövegfelolvasási funkció.

Míg az Europeana szövegeket, rajzokat, fényképeket tesz elérhetővé az európai emigrációról, addig a WDL anyagai között korabeli némafilm-felvételek is találhatók:

[Emigrants \[i.e. Immigrants\] Landing at Ellis Island](#)

A 35 mm-es némafilmet Alfred C. Abadie rendezte és az Edison Manufacturing Company készítette 1903-ban. A filmen a William Myers hajó kikötése és a különféle nemzetiségű utasok kiszállása látható Ellis Islanden.

[Arrival of Emigrants \[i.e. Immigrants\], Ellis Island](#)

A filmet az Edison Company legnagyobb riválisa, az American Mutoscope and Biograph Company készítette Gottfried Wilhelm Bitzer operatőr közreműködésével 1906-ban. A felvételeken először azok az emigránsok láthatók, akiket visszaküldtek Európába, ők beszállnak a hajóba, majd új csoportok érkeznek az emigránsok gyűjtőhelyére, mellettük a hajódokk és egyenruhás tiszt látható Ellis Islanden.

5. DIGITÁLIS ARCHÍVUMOK A MAGYAR IRODALOM ÉS A MŰVÉSZETEK OKTATÁSÁNAK SZOLGÁLATÁBAN

A tananyag összeállításakor vegye figyelembe a Nemzeti Alaptantervet!

„Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat múlt, jelen és jövő között... Az irodalmi művek olvasása, az értelmezés művészetének gyakorlása képessé teszi a tanulókat az esztétikai, morális és kulturális értékek, a kánon megismerésére, létrejöttük folyamatának reflektálására és a róluk szóló diskurzusba való bekapcsolódásra... szoros szálak fűzik a Művészetek és az Ember és társadalom, az Élő idegen nyelv és az Informatika műveltségi területek tartalmához és céljaihoz...”

A digitális archívumokban található források lehetővé teszik, hogy a tanulók egyéni szükségletei szerint állítsa össze a tanár az órán felhasználni kívánt demonstrációs anyagok körét.

A Digitális Irodalmi Akadémia

A Petőfi Irodalmi Múzeum szervezeti kereteiben működő [Digitális Irodalmi Akadémia](#) (DIA) a kortárs magyar irodalom kiemelkedő alkotóit és alkotásaikat gyűjti egy csokorba és az életműveket teljes szöveggel teszi elérhetővé. Alapításában azok az élő írók, költők vehettek részt, akiket 1998-ig *Kossuth-díjjal*, illetve a *Magyar Köztársaság Babérkoszorús Írója/Költője* címmel tüntettek ki. Új tagot a DIA tagjai választanak évente tartott közgyűlésükön.

[Virtuális diamúzeum](#)

A világhálón szabadon elérhető magánnyűjtemény az 1920-as évektől napjainkig megjelent oktató, ismeretterjesztő, mese és szórakoztatási célokat szolgáló hazai film-diapozitívokat őrzi. A diafilmek mellett az érdeklődő olvashat a diavetítés történetéről, a hazai kereskedelmi forgalomban régebben volt beszerezhető mese-diavetítők típusairól, illetve ezek műszaki dokumentációi is megtekinthetők az oldalon.

Lásd még: MEK projekt; NAVA

Téma: Madách Imre, Az ember tragédiája

Madách művének számos irodalmi, történelmi és művészeti vonatkozása van. A dráma szövege elektronikus változatban megtalálható a MEK-ben több nyelven, ugyanott hangoskönyv formában is meghallgatható, a NAVA-pontokban megtekinthető animációs film változata, a Web Galery of Art oldalán pedig láthatók a Tragédia nagynevű illusztrátorának, Zichy Mihálynak a grafikái és más művei, mellettük pedig a Művészlőr életrajzi információk is olvashatók.

Nézze meg ezt <http://www.hung-art.hu/vezetes/madach/index.html> a virtuális kiállítást!

Téma: Életmód és életforma a 20. század elején irodalmi és művészeti alkotások tükrében

A 19. század végének, 20. század elejének történései könnyebben megérthetők irodalmi alkotások elemezésén keresztül. A tanulók számára a művészi modellt megtestesítheti például Szabó Magda.

Az elemzésre kiválasztott mű a Régimódi történet, amit a tanulók értelmeznek. Elolvashatják a művet a DIA oldaláról, megtekinthetik a filmet a NAVA-ban, majd további forrásokat kereshetnek a cívis polgár életéről, viseletéről, Debrecen történetéről. A kutatás elsődleges forrásai lehetnek szövegek, képek, filmek, hangfelvételek, amelyeket kreatívan ötvözve, a tanulók saját maguk rajzolják meg a kort, illetve az író portréját. További források kereséséhez segítségül lehet hívni a Nemzeti Digitális Adattárat, így a tanulók rábukkanhatnak Szabó Magdával készült interjúkra is, amelyeket megnézhetnek és elemezhetnek.

A tematikus összeállítás célja, hogy a tanulók

- történeti kontextusban legyenek képesek értelmezni az irodalmi forrást,
- stilisztikai gyakorlatokon keresztül alkalmazzanak szimbólumokat, metaforákat és más stílusjegyeket.

A Művészetek oktatásának segítése

„A Művészetek műveltségi terület alapja a kultúra, amelybe a művészeteken kívül beletartozik mindennapi életünk, valamint szűkebb és szélesebb értelemben vett környezetünk is.... Részterületei: Ének-zene, Dráma és tánc, Vizuális kultúra, Mozgóképkultúra és médiaismeret. Mai művészettelfogásunk szerint ezek önálló művészeti ágazatok. Bár számos rokon vonással rendelkeznek, kialakulásuk, kifejezőmódjuk és az adott korban betöltött szerepük szempontjából igen különbözőek...A nevelésben betöltött szerepükkel egymás hatását erősítik, mivel mindegyik célja, hogy a művészetekről mint az alkotás, a megismerés, a kommunikáció összetett formáiról élményszerű tapasztalatokat, ismereteket nyújtson, amelyek nagyban hozzájárulnak a legkülönbözőbb

képességek fejlesztéséhez, a harmonikus személyiség kialakulásához....”²⁴

Könyvművészet

A *könyvművészet* témakör keresését a [Digitális Képtár](#) böngészőjéből indítjuk, miközben a böngészés funkció bemutatására is alkalmunk nyílik. A találatok megjelenésekor be lehet mutatni a további kapcsolódási lehetőségeket a MEK-hez, illetve az EPA-hoz. Az EPA-ból történő kereséskor célszerű kitérni a „távoli elérésű”, „archivált” és az „offline kiadvány” szimbólumainak a magyarázatára.

Más könyvművészeti kép keresésén keresztül alkalmunk nyílik több jelentős online gyűjtemény használatának a bemutatására is.

Az Országos Széchényi Könyvtár Digitális Könyvtárának, az [OSZKDK](#)-nak a gerincét a kiadók elektronikus dokumentumainak kötelezpéldányai jelentik. Ezek a dokumentumok a szerzői jogi korlátozások figyelembevételével vagy szabadon, bárki által megtekinthetők, vagy az OSZK zárt hálózatán belül férhetők hozzá.

3. ábra: A Hess András-féle és a Thuróczi-krónia az OSZKDK-ban

²⁴ Nemzeti alaptanterv

A magyar reneszánsz kultúra leghíresebb alkotása Mátyás király budai könyvtára. A [Bibliotheca Corviniana Digitalis](#) felhasználásával nyomon követhető a kor tudomány- és művelődéstörténete.

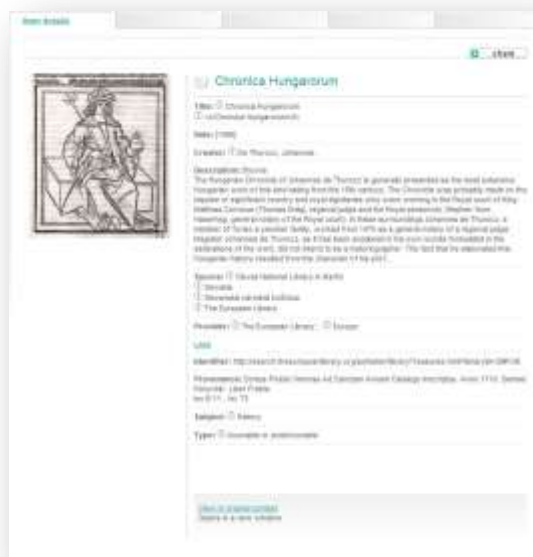
A korai magyar könyvművészet egyik figyelemre méltó reprezentánsa az 1488-ban Brűnnben, majd Augsburgban megjelent Thuróczi János-féle *Chronica Hungarorum*. A Somogyi-könyvtár 1992-ben vásárolta meg az augsburgi kiadás egy példányát. A Krónikát – szlovák történeti forrás szerepét hangsúlyozva - bemutatja a TEL, innen veszi át az Europeana.

4. ábra: *A Thuróczi-krónika augsburgi kiadása*

5. ábra: *Thuróczi-krónika bemutatása szlovák szempontból a TEL-ben*

6. ábra: *A Thuróczi-krónika bemutatása az Europeana-ban*

A képzőművészet digitális archívumai

A Magyar Digitális Képkönyvtár

48 magyar könyvtár összefogásával jött létre 2008-2009-ben. A különféle gyűjteményekben őrzött magyar vagy magyar vonatkozású kódexek, helytörténeti fotótárak, képeslapok, metszetek, plakátok, színlapok, térképek, kéziratok digitalizált anyagait tartalmazza. A gyűjtemény darabjai szabadon felhasználhatók tanuláshoz, ismeretszerzéshez vagy akár szórakozáshoz is. A hasznoszerzési célú felhasználáshoz az őrzőkönyvtár engedélyét kell kérni.

A Képzőművészet Magyarországon a románkori kezdetektől a XX. század közepéig terjedő időszak képzőművészetének a bemutatására jött létre. További képzőművészeti alkotások kereséséhez nyújt segítséget az a linkgyűjtemény, amelyik képzőművészeti helyek elérését könnyíti meg.

7. ábra: Képzőművészet Magyarországon nyitóképernyője

A tárlatvezetésnek nevezett, a Magyar Elektronikus Könyvtárral, múzeumokkal, galériákkal, más webhelyekkel közösen készített tematikus összeállítások különösen alkalmasak az oktatásban való felhasználásra. Itt a művészet, a történelem, az irodalom együtt jelenik meg, elemzésre alkalmas korrajzot ad, felhasználásukkal az összefüggések érthetőbbekké válnak, a diákok a műalkotások elemzésével saját felfedezéseket tehetnek. Szép példa erre a történelmi festészet, vagy Az ember tragédiájához illusztrációkból, fordításokból készített összeállítás.

A [Web Művészeti Galéria www.wga.hu](http://www.wga.hu) szabad hozzáférésű művészettörténeti forrásként jött létre elsősorban tanárok és diákok számára.

A 11-19. századi európai festészet és szobrászat virtuális múzeuma, ahol együtt található a művészek életrajza, a korra vonatkozó történeti információk, események, művek, helyenként meghallgatható korabeli zene.

6. A FILMMŰVÉSZET ÉS A HANGZÓ DOKUMENTUMOK

ARCHÍVUMAINAK A FELHASZNÁLÁSA

Irodalmi alkotások, történelmi események, a társadalom, stb. a filmművészet eszközeivel is ábrázolhatók. A NAVA www.nava.hu – a magyar nemzeti műsorszolgáltatói köteleespéldány-archívum – hosszas előkészítés után, 2006. január 1-jén kezdte meg működését. Gyűjtőkörébe tartoznak az m1, az m2, a Duna Tv, az RTL Klub, a TV2, valamint a Magyar Rádió három csatornájának 2006. január 1-je óta sugárzott magyar gyártású vagy magyar vonatkozású műsorai, de feldolgozási vagy tárolási célból helyi műsorszolgáltatói vagy bármilyen egyéb audiovizuális tartalmú archívumokat is befogad, amelyeket különgyűjteményekbe rendez.

A NAVA különgyűjteményei:

- Magyar Nemzeti Filmarchívum gyűjteményéből 100 magyar játékfilm az 1941-1981 közötti időszakból,
- Magyar Nemzeti Filmarchívum gyűjteményéből magyar világhíradók az 1931-1943 közötti időszakból,
- Színház- és Filmművészeti Egyetem vizsgafilmjei 1955-1985-ből,
- Mediawave fesztiválfilmek,
- Mindentudás Egyeteme előadások 2002-2006-ból.

A gyűjtemény anyagai online kereshetők, a dokumentumok bibliográfiai adatai szabadon elérhetők, de a műsorok teljes terjedelmükben csak az ún. NAVA-pontokban tekinthetők meg. NAVA-pontok az oktatási intézményekben, nyilvános könyvtárakban és múzeumokban működnek.

A NAVA alábbi gyűjteményrészei viszont szabadon megtekinthetők:

- a Duna TV közszolgálati műsorai,
- a Színház- és Filmművészeti Egyetem vizsgafilmjei,
- híradófilmek, amelyek között még a némafilm korából származók is találhatóak.

A képi ábrázolást kitűnően egészíthetik ki a Monarchia idejének bakelitlemezen megőrzött katonadalai, tánczenéi, kupléi, melankolikus versei, népies műdalai, amelyek a Gramofon online oldalán hallgathatók meg <http://gramofon.nava.hu>. A 20. század elején megjelenő híradófilmekkel együtt kitűnő rajzát adják a kornak.

8. ábra: Tánczene a 20. század eleji nagynevű lemezkiadó, az ODEON kiadásában

A Video Active projekt már az Európai Bizottság eContentplus programjának keretében jött létre. www.videoactive.eu azzal a céllal, hogy hozzáférést nyújtson az európai televíziós archívumokhoz.

Gyakorlatok

1. Keressen diafilmeket, szöveget és képeket az elektromosság tanulmányozásához!
2. Állítson össze képgalériát az aratási szokásokról, keressen hozzá verset és ajánljon irodalmat az érdeklődőknek!

1.1

Irodalom:

Kötelező:

Czeplédi László: E-learning könyvtár: a fogalom és a megvalósítás. In: Tudományos és műszaki tájékoztatás, 54. évf. 8. sz. (2007), p. 353-358.

Czeplédi László: E-learning könyvtári megvalósítások. In: Agria Media 2006 / [szerk. Tompa Klára, Nádasi András]. Eger, EKF Líceum K., 2007. p. 102-107.

Ajánlott:

Horváth Cz. János: Tudás a térben. In: Felnőttképzés, 3. évf. 2/3. sz. (2005), p. 31-34.p.

7. PÉLDA PEDAGÓGIAI SZEMPONTBÓL RELEVÁNS

INTERNETES FORRÁS, PORTÁL, WEBLAP HASZNÁLATÁRA

Az interneten rendkívül nagy mennyiségben állnak rendelkezésre pedagógiai szempontból releváns portálok úgy magyar, mind idegen nyelven. Ezek közül bemutatunk egy magyar és egy idegen nyelvű weblapot annak illusztrálására, hogy hogyan fonódik össze az információs társadalom és a pedagógiai módszertan. A fejezet felhívja a figyelmet ezeknek a portáloknak a pedagógiai munkát segítő szolgáltatásaira, ösztönzi a pedagógusok személyes, aktív részvételét a szolgáltatások alakításában és a portálokon fellelhető anyagok felhasználásában saját óráik megtervezése során.

2.1 E-Tanárikar

Az interaktív weboldalt²⁵ a Műszaki Könyvkiadó Kft. üzemelteti azzal a céllal, hogy egy nyitott, újításokra kész tanári közösséget hozzon létre. Az oldal a szabad eszmecsere fóruma, ugyanakkor segédanyagokkal támogatja az órák tervezését. A pedagógusok kölcsönösen segíthetik egymást, anyagokat tölthetnek fel és a feltöltött anyagokat szabadon felhasználhatják.

A Tanári szoba menüpontban elmondhatják véleményüket, híreket oszthatnak meg másokkal, módszerekről cserélhetnek véleményt, így a portál az ún. „jó gyakorlat” fórumává válhat.

A Szertárban az interaktív tábla, e-tananyagok használatához kaphatnak hasznos segítséget a pedagógusok.

²⁵ URL: <http://www.etanarikar.hu/index.php>

Adattápol	Tanári szoba	Ismerősök	Üzenetek	Fallójság	Sopordanyagok	Szertár	Meghívó	Keresés	Főoldal
-----------	--------------	-----------	----------	-----------	---------------	---------	---------	---------	---------

HIRDETÉSEK

15-70% kedvezmény

PARTNEREK

KÖZÖS TOBBSZÓRÓS KLUB

Táblaszervezés a gyakorlatban

Smart Notebook »
Activstudio »
Rendezvények »

Legjobb videó

TANÁRI SZOBA

Témák rendezése: ABC

Téma név	Hozzászólások száma	Utolsó hozzászólás	Utolsó hozzászóló
VI. Interaktív Tábla Konferencia	1	2012-07-06 [16:29:30]	Tóth Renáta
Milyen könyvet olvassunk a nyáron?	1	2012-07-03 [08:18:14]	Bede Andrea
Hemcokak Facebook	1	2012-06-27 [14:37:26]	Dr. Borján József
TÁMOP-3.1.5-09/A-2	1	2012-04-08 [12:41:40]	Móricz Viktória "Gabi"
matek	1	2012-03-15 [18:09:29]	Péterné Haris Edit
Nyugdíjas nevelő	1	2012-02-17 [15:56:32]	Balogh Péterné "Mara"
eTanárkar - megújítás	1	2012-02-09 [12:07:21]	Bede Andrea
Keresés funkció	1	2012-01-30 [08:05:45]	Szabó Márta
Mérés, Értékelés	1	2012-01-25 [13:47:17]	Tóth László
ActivInspire program - Promethean tábla	1	2011-12-27 [13:32:38]	Fodorné Varkoly Mária "Marika"
Webkettő a közoktatásban	1	2011-11-28 [19:34:27]	Simon Gábor
IT az oktatásban	1	2011-09-11 [23:10:24]	Tóth Renáta
Versenyek	1	2011-06-29 [19:57:02]	Tóth Katalin

NETI MÓDSZERTAN

Május Online Közöségi Tanács - Válasz Csabának...

Május Online Közöségi Tanács - Válasz Csabának? CsabánHogyan szövegezz a diákok? Tisztelt Csabán Éva néniem szöveg...

[Még több »](#)

NET-TIPP

Pedagógus aktivitás a Facebookon...

Az eTanárkar csapata a Facebookon az elmúlt időszakban a következő tevékenységeket végezte el: Látogatók Facebook oldal...

[Még több »](#)

9. ábra: Az eTanárkar Tanári szoba oldala

3.1 The Gateway to 21st Century Skills

Az oktatási források online adatbázisa 1996 óta nyújt segítséget pedagógusoknak óráik tervezéséhez források, óratervek, interaktív anyagok közzétételével. Az Egyesült Államok Oktatási Minisztériuma hozta létre, anyagát több, mint 750 szervezet dolgozta ki. A minisztérium 2005-ig finanszírozta, utána a National Education Association vette át, hogy ne vesszen el az a hatalmas oktatási vagyon, amit befektettek ebbe a vállalkozásba. Támogatja a Cisco és a Microsoft, de számos más szakmai szponzora is van, mint az American Association for Advancement, a Reading Rockets, a Smart Technologies, a Today in Literature, vagy a Zaner-Bloser. Számos partnere van a világ minden részéről, de magyar résztvevője nincs a projektnek²⁶.

Az Egyesült Államok-béli oktatási rendszert figyelembe véve csoportosítja anyagát, de ettől függetlenül egy-egy téma tanítása során a világon bárhol felhasználhatók a közzétett források.

A nyitólapon kulcsszavas gyorskeresés végezhető, vagy böngészni lehet témák és iskolai évfolyamok szerint.

A haladó keresés számos szempont és azok kombinációjának megadását is lehetővé teszi:

iskolai évfolyamok,

az oktatási segédanyag típusa,

a használni szándékozott eszköz (iPod, iPhone, Smart tábla, Android),

oktatási módszer,

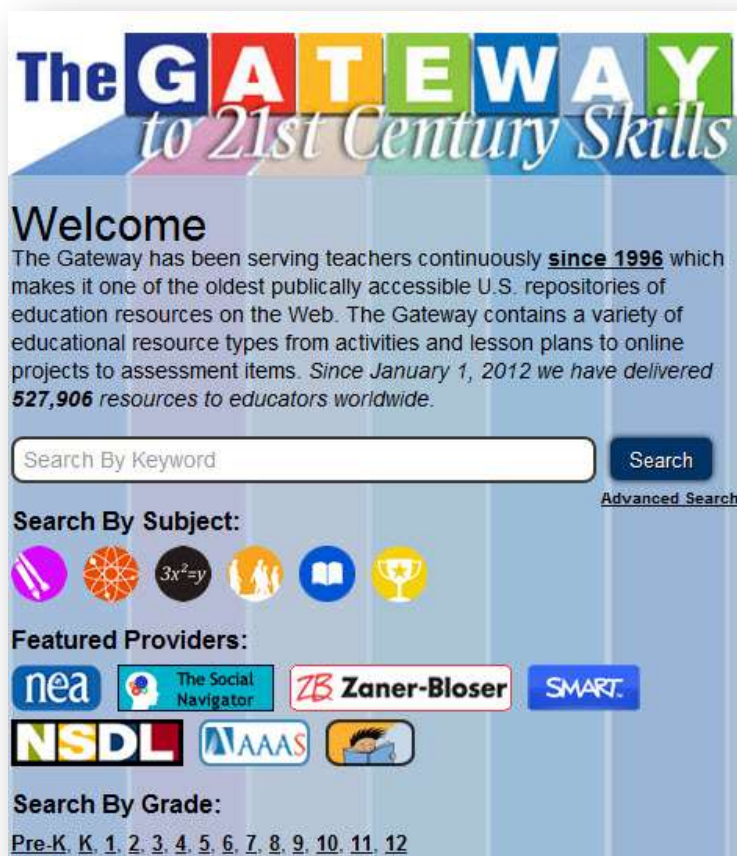
mediátor,

értékelési módszer,

médium,

²⁶ Lásd: Subscribers and Contributors. URL: <http://www.thegateway.org/sponsors>

interakció módszere szerint.

10. ábra: Keresés kulcsszó, téma és iskolai évfolyam szerint

The GATEWAY
to 21st Century Skills

Log in / Sign up

Search By Keyword

Advanced Search

Home | ancient greek |

Content

Enter your keywords:
ancient greek

Did you mean:
ancient greek

Search results

Ancient Greek Soldiers

Description	In this research activity, students investigate the ancient Greeks' prowess in battle.
Type	Activity
Education Level	4, 5, 6
Subject	

Modern Words Derived From Ancient Greek: A Lesson Plan

Description	The influence of Ancient Greek democracy, culture, and mythology on contemporary society can be found in our language; many of our everyday words developed from Ancient Greek words, customs, or ...
Type	Lesson plan
Education Level	9, 10, 11, 12
Subject	

Current search

Search found 40 items

- ancient greek

Filter by Subject

- Social Studies (31)
- Language Arts (20)
- Arts (13)
- Educational Technology (4)
- Science (4)

Show more

Filter by Type

- Lesson plan (9)
- Activity (8)
- Unit of instruction (6)
- Tool (4)
- Curriculum support (2)

Show more

Filter by Education Level

- 6 (19)

11. ábra: Az ókori görögök téma keresése

The GATEWAY
to 21st Century Skills

Home >

Search By Keyword

Report broken link

Your rating: None

Coming of Age in Ancient Greece

Free Unit of instruction Informal assessment Text/HTML

Description: This unit contains three lesson plans on ancient Greece. Students will examine images of and read stories about the Greek hero Herakles and understand how myths were used as part of religious rituals, as entertainment, and in education. The second lesson finds constellations and explores the myths surrounding them, while in the third lesson, students study the myth of Perseus and Medusa, and draw their own amphora vases to retell the story.

Education Levels: 9, 10, 11, 12

Subject: World History, Process Skills, Literature, Visual Arts

Resource Type: Unit of instruction

Medium: Text/HTML

Fee Status: Free

Beneficiary: Students

Online provider: Dartmouth University

[Show more properties](#)

Learning Outcomes:

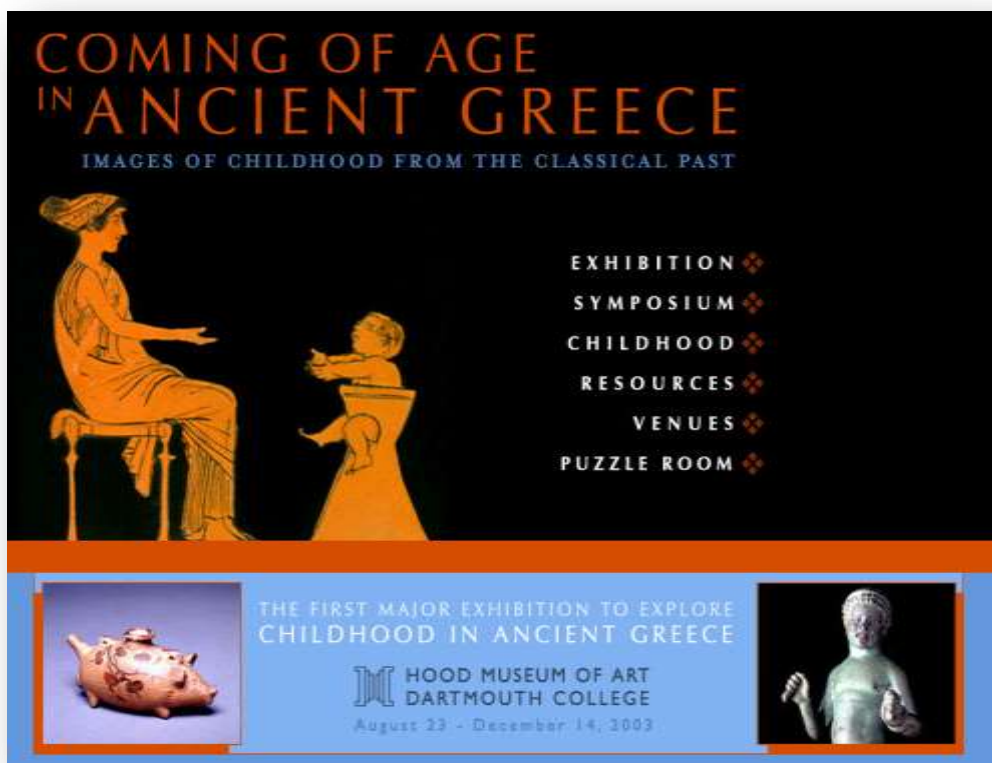
Common Core State Standards for English Language Arts & Literacy in History/Social Studies, Science, and

[This data provided by the Achievement Standards Network](#)

Comments

Login or register to post comments

4. ábra: Órai segédlet metaadatai az ókori Görögország történetének a tanításához

5. ábra: Tananyagcsomag az ókori Görögország történetének tanításához

8. JAVASOLT IRODALOM

Az archív filmek magyarországi megőrzésének története. URL:

http://www.filmarchive.hu/mnfa/profil/tort_5_17.pdf

Bánki Zsolt István. Múzeumok az Europeanaban : az Athena. In: TMT 57. évf. 9. sz. (2010) URL:

http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=5367&issue_id=519

Bobrovsky Jenő. Az enyém, tied és miénk a szellemi tulajdonban. Áttekintés a közkincs és a szellemi magántulajdon egyes összefüggéseiről az Internet tükrében. URL: <http://www.mta.hu/fileadmin/2008/06/Bobrovsky.doc> (Letöltés: 2012. március 11.)

The European Library (TEL) – The Gate to Europe’s knowledge.

http://www.europeanlibrary.org/tel_news_pdf.htm (letöltés: 2002. ápr. 10..)

Kovácsné Koreny Ágnes. Az i2010 Digitális Könyvtárak Kezdeményezése.- In: TMT 53. évf. 10. sz. (2006)

Library of Congress (é.n.): About American Memory. URL:

<http://memory.loc.gov/ammem/about/index.html> (letöltés: 2012. 04.18.)

Nemzeti Audiovizuális Archívum. A művek digitális archiválásának és felhasználásának szerzői jogi szabályai. Tájékoztató. URL:

http://www.nava.hu/download/a_nava_szerzoi_joga.pdf (Letöltés: 2012. április 29.)